

Informatīvais ziņojums
“Par siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas un oglekļa
dioksīda piesaistes saistību izpildi”

2021

SATURS

Saturs	2
1. IEVADS	3
2. LATVIJAS SEG MĒRĶI.....	4
3. SEG MĒRĶU IZPILDES NOVĒRTĒJUMA METODISKĀ PIEEJA.....	9
3.1. SEG mērķu izpildes vēsturiskā progresa novērtēšanas metodoloģija	9
3.2. SEG emisiju samazināšanas un ZIZIMM sektorā noteikto uzskaites kategoriju mērķu izpildes prognožu sagatavošanas metodoloģija.....	10
4. SEG EMISIJU SAMAZINĀŠANAS MĒRĶU IZPILDE	11
4.1. SEG emisiju samazināšanas mērķa izpildes progresa novērtējums	11
4.2. SEG emisiju samazināšanas mērķa izpildei nepieciešamie papildus pasākumi.....	15
5. ZIZIMM SEKTORĀ NOTEIKTO Uzskaites KATEGORIJU MĒRĶU IZPILDE.....	18
5.1. ZIZIMM sektorā noteikto uzskaites kategoriju mērķu izpildes progresa novērtējums līdz 2020. gadam.	18
5.2. ZIZIMM sektorā noteikto kategoriju mērķu izpildes līdz 2020. gadam nodrošināšana	21
5.3. ZIZIMM sektorā noteikto uzskaites kategoriju mērķu periodā 2021. - 2025.gads izpildes prognoze	23
6. SECINĀJUMI	25

1. IEVADS

Informatīvais ziņojums “Par siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas un oglekļa dioksīda piesaistes saistību izpildi” (turpmāk – Informatīvais ziņojums) ir sagatavots saskaņā ar likuma „Par piesārņojumu” 52. panta trešo daļu, kas noteic, ka:

„Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija sadarbībā ar Zemkopības ministriju, Ekonomikas ministriju, Satiksmes ministriju un citām nozaru ministrijām katru gadu pēc Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 21. maija Regulas Nr. 525/2013 par mehānismu siltumnīcefekta gāzu emisiju pārraudzībai un ziņošanai un citas informācijas ziņošanai valstu un Savienības līmenī saistībā ar klimata pārmaiņām un par Lēmuma Nr. 280/2004/EK atcelšanu (turpmāk — Regula Nr. 525/2013) 7. panta pirmajā un otrajā daļā un 8. panta pirmajā daļā minēto ziņojumu iesniegšanas sagatavo un līdz 31. decembrim iesniedz Ministru kabinetam informatīvo ziņojumu par siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas un oglekļa dioksīda piesaistes saistību izpildi. Minētajā informatīvajā ziņojumā iekļauj:

1) siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas un oglekļa dioksīda piesaistes saistību izpildes izvērtējumu;

2) ja nepieciešams, priekšlikumus par izmaksu efektīviem, sociālekonomiski izvērtētiem un attiecīgā perioda nozaru politikas plānošanas dokumentiem atbilstošiem papildu pasākumiem siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanas un oglekļa dioksīda piesaistes saistību izpildei”.

Ievērojot augstāk minēto, Informatīvajā ziņojumā ir iekļauta informācija par Latvijas saistībām siltumnīcefekta gāzu (turpmāk – SEG) emisiju samazināšanas un oglekļa dioksīda (turpmāk – CO₂) piesaistes jomā (turpmāk – SEG mērķi), līdzšinējām un prognozētajām SEG emisijām un CO₂ piesaisti, noteikto SEG mērķu sasniegšanu no 2013. gada līdz 2020. gadam, kā arī sniegts vispārīgs ieskats attiecībā uz Latvijas progresu SEG mērķu sasniegšanā laika periodā līdz 2030. gadam.

Informatīvais ziņojums sagatavots, balstoties uz aktuālo 2021. gada 31. jūlijā pieejamo oficiālo informāciju, kas ietver datus par 2021. gada SEG inventarizāciju 1990. – 2019. gadam, aptuveno SEG inventarizāciju 2020. gadam un 2021. gada iesniegto ziņojumu Eiropas Komisijai (turpmāk – EK) par politikām, pasākumiem un SEG prognozēm.

2. LATVIJAS SEG MĒRĶI

Nemot vērā, ka Latvija ir Eiropas Savienības (turpmāk – ES) dalībvalsts, Latvijas SEG mērķi ir saistīti ar ES SEG emisiju samazināšanas mērķiem, kā arī ar starptautisko klimata politiku – Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk – ANO) 1992. gada 9. maija Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām (turpmāk – Klimata konvencija), Klimata konvencijas Kioto protokolu (turpmāk – Kioto protokols) un Klimata konvencijas ietvaros noslēgto Parīzes nolīgumu. ES klimata mērķi līdz 2030. gadam apkopoti šā ziņojuma pielikumā.

ES ietvaros 2007. gada 8. un 9. marta Eiropadomes prezidentvalsts secinājumu 32. punktā¹ un 2014. gada 23. un 24. oktobra Eiropadomes secinājumu 2. punkta 1. apakšpunktā² ir noteikti kopējie ES SEG emisiju samazināšanas mērķi, un tie ir sadalīti divās daļās – ES Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā³ (turpmāk – ES ETS) iekļautās darbības un ES ETS neiekļautās darbības (turpmāk – ne-ETS). ES noteiktie kopīgie mērķi:

- ES ETS operatoriem kopīgi visā ES ir jāsamazina SEG emisiju apjoms par 21% līdz 2020. gadam un par 43% līdz 2030. gadam (salīdzinot ar šo ES ETS operatoru SEG emisiju apjomu 2005. gadā) (turpmāk – ES ETS mērķis);
- kopējais ES ne-ETS SEG emisiju apjoms ir jāsamazina par 10% līdz 2020. gadam un par 30% līdz 2030. gadam (salīdzinot ar šo ne-ETS darbību SEG emisiju apjomu 2005. gadā) (turpmāk – ne-ETS mērķis).

ES ETS mērķa izpildes organizēšana ir EK atbildība. Šī mērķa izpildei ir apstiprināti ES ETS darbības nosacījumi un noteikta ES ETS operatoru atbildība. ES ETS operatoru SEG emisiju apjoma samazināšanas pasākumi tiek noteikti rentablā un ekonomiski efektīvā veidā, un šo pasākumu izstrādi un īstenošanu nodrošina EK kopā ar ES dalībvalstīm, īstenojot *Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 13. oktobra Direktīvu Nr. 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK* (turpmāk – ETS direktīva). ES ETS piedalās arī Latvijas komersanti.

Ne-ETS mērķa izpildes saistības ir pārdalītas katrai ES dalībvalstij, t.sk. Latvijai. Laika periodā līdz 2020. gadam katras ES dalībvalsts ikgadējais mērķis un tā izpildes nosacījumi ir noteikti *Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa lēmumā Nr. 406/2009/EK par dalībvalstu pasākumiem siltumnīcas efektu izraisošu gāzu emisiju samazināšanai, lai izpildītu Kopienas saistības siltumnīcas efektu izraisošu gāzu emisiju samazināšanas jomā līdz 2020. gadam* (turpmāk – Saistību pārdales lēmums), bet laika periodā no 2021. gada līdz 2030. gadam, katras ES dalībvalsts mērķi un tā izpildes nosacījumi noteikti atbilstoši *Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Regula Nr. 2018/842/ES par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2021. līdz 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīzes nolīgumā paredzētās saistības, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013* (turpmāk – Regula Nr. 2018/842) 4. pantam.

Latvijai laika periodā līdz 2020. gadam pieļauts ne-ETS darbību SEG emisiju pieaugums par 17 %, salīdzinot ar Latvijas ne-ETS darbību SEG emisiju apjomu 2005. gadā.

Saskaņā ar Regulas 2018/842 4. panta 1. punktu un 1. pielikumu laika periodā no 2021. gada līdz 2030. gadam Latvijai ir nepieciešams nodrošināt 6 % ne-ETS darbību SEG emisiju samazinājumu, salīdzinot ar Latvijas ne-ETS darbību SEG emisiju apjomu 2005. gadā. Ikgadējie

¹ 2007. gada 8. un 9. marta Eiropadomes prezidentvalsts secinājumi: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7224-2007-INIT/lv/pdf>

² 2014. gada 23. un 24. oktobra Eiropadomes secinājumi: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-169-2014-INIT/lv/pdf>

³ ES ETS tika izveidota, lai veicinātu SEG emisiju samazināšanu izmaksu efektīvā, godīgā un solidārā veidā. ES ETS ietvaros katrai ETS iekārtai tiek piešķirts noteikts emisijas kvotums jeb SEG emisiju limits. ETS galvenokārt aptver rūpnieciskās iekārtas energoietilpīgajās tautsaimniecības nozarēs, tai skaitā elektroenerģijas un siltumenerģijas, cementa, keramikas, tērauda, stikla u.c. ražošanas iekārtas.

2021. - 2030. gada perioda ne-ETS mērķi Latvijai ir noteikti ar 2020. gada 16. decembra Komisijas Īstenošanas lēmumu Nr.2020/2126⁴ par dalībvalstu ikgadējo emisiju sadales apjomu noteikšanu 2021.–2030. gada periodam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/842 (turpmāk – lēmums Nr. Nr.2020/2126).

2021. gada 30. jūnija Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā Nr. 2021/1119, ar ko izveido klimatneitralitātes panākšanas satvaru un groza Regulas (EK) Nr. 401/2009 un (ES) 2018/1999 (turpmāk - Eiropas klimata likums) ir iekļauts mērķis līdz 2050. gadam panākt ES klimatneitralitāti. Eiropas klimata likums arī ietver saistošu ES mērķi SEG neto emisiju samazinājumam (ieskaitot piesaisti zemes sektoros) līdz 2030. gadam, nosakot vismaz 55% emisiju samazinājumu salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni. Līdz ar to EK š.g. 14. jūlijā nāca klajā ar pakotni “Fit for 55” (turpmāk - Pakotne), kurā ietverti priekšlikumi grozījumiem, t.sk., Regulai Nr. 2018/842, kuras ietvaros Latvijas noteiktais SEG emisiju samazinājums līdz 2030. gadam saskaņā ar Regulas Nr. 2018/842 grozījumu 4. panta 1. punktu ir -17%. Par šiem grozījumu priekšlikumiem vēl notiks sarunas, tādēļ šis jaunais noteiktais iespējamais SEG emisiju samazinājums līdz 2030. gadam varētu mainīties.

Ne-ETS darbībām, uz kurām attiecas Saistību pārdales lēmums, SEG emisiju aprēķins tiek veikts, izmantojot EK noteikto formulu, kur no kopējā valsts SEG emisiju apjoma tiek atņemts ES ETS operatoru verificētais CO₂ emisiju apjoms, vietējās aviācijas CO₂ emisiju apjoms un slāpekļa trifluorīds (NF₃) emisijas (Latvijā šādu emisiju nav):

$$ne - ETS = E_{kopējās} - E_{ES\ ETS} - E_{1A3,CO2} - E_{NF3}$$

kur

ne-ETS – SEG emisijas Saistību pārdales lēmuma ietvaros, kt CO₂ ekv.;

E_{kopējās} – Kopējās SEG emisijas bez zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (turpmāk – ZIZIMM) sektora, iekļaujot netiešās CO₂ emisijas, kt CO₂ ekv.;

E_{ES ETS} – ETS emisijas, kt CO₂ ekv.;

E_{1A3,CO2} – CO₂ emisijas no vietējās aviācijas, kt CO₂ ekv.;

E_{NF3} – NF₃ emisijas, kt CO₂ ekv.

Kioto protokola otrajā saistību periodā līdz 2020. gadam ZIZIMM sektors nav iekļauts kopējā ES ne-ETS mērķī. ZIZIMM sektora noteiktās zemes uzskaites kategorijās (apmežota zeme, atmežota zeme un apsaimniekota meža zeme – meža apsaimniekošanas references līmenis (turpmāk - MARL)⁵ jeb meža apsaimniekošanas CO₂ bilances mērķis) ir jānodrošina, ka uzskaitāmās SEG emisijas nepārsniedz uzskaitāmo SEG piesaisti⁶ visā periodā līdz 2020. gadam. Saskaņā ar sākotnējo ziņojumu Kioto protokola otrā saistību perioda (2013. – 2020. gads) ietvaros⁷ Latvija ir izvēlējusies atskaitīties par ZIZIMM sektora noteikto zemes uzskaites kategoriju mērķi perioda beigās. Latvijai noteiktais MARL ir -16302 kilotonnas (kt) CO₂ ekvivalenti gadā. Līdz ar to Kioto protokola otrā saistību periodā (2013. – 2020. gads) Latvijai ir jānodrošina kopējā CO₂

⁴ Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2020/2126 (2020. gada 16. decembris) par dalībvalstu ikgadējo emisiju sadales apjomu noteikšanu 2021.–2030. gada periodam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/842: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D2126&from=NL>

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 21. maija Lēmuma Nr. 529/2013 12. punkts – References līmeņi ir aplēses par gada neto emisijām vai piesaisti, kas meža apsaimniekošanas rezultātā rodas dalībvalsts teritorijā katrā uzskaites periodā iekļautajos gados, un tie būtu pārrēķināmi jānosaka saskaņā ar Klimata konvencijas Līgumslēdzēju pušu lēmumiem 2/CMP.6 un Lēmumu 2/CMP.7. Meža apsaimniekošanas references līmenis nozīmē CO₂ piesaisti un SEG emisiju apjoma bilanci salīdzinājumā pret konkrētu gadu periodu. Šis mērķis tādējādi aptver gan CO₂ piesaisti, gan SEG emisijas, un tāpēc tiek izteikts kā CO₂ bilance.

⁶ Aprēķina kā kopējo emisiju un kopējās piesaistes summu attiecīgajās aktivitātēs kopā atbilstoši lēmuma 2/CMP.7. noteiktajiem uzskaites noteikumiem.

⁷ Pārskati par otro saistību periodu 2013. - 2020. gads:

http://unfccc.int/national_reports/initial_reports_under_the_kyoto_protocol/second_commitment_period_2013-2020/items/9499.php

piesaiste 130 416 kt CO₂ ekvivalentu apmērā (ņemot vērā meža apsaimniekošanas SEG emisiju apjomu). Vienlaikus būtiski atzīmēt, ka saskaņā ar ZIZIMM lēmuma⁸ 6. panta 6. punktu, ja ES dalībvalstīm tiks nodrošināta labāka metodika saistībā ar datiem, kurus izmanto, lai noteiktu MARL, vai tiks uzlabota pieejamo datu kvalitāte, tās var veikt atbilstošas tehniskās korekcijas, lai mežu apsaimniekošanai izveidotajā uzskaitē tiktu ņemta vērā arī pārrēķinu ietekme. MARL oficiālais pārrēķins, piemērojot tehniskās korekcijas, tiks veikts Kioto protokola otrā saistību perioda (2013. – 2020. gads) beigās, tas ir, 2022. gada SEG inventarizācijas ietvaros, lai varētu iekļaut pēc iespējas precīzāku pieejamo informāciju par meža apsaimniekošanas datiem.

Saskaņā ar 2020. gada SEG inventarizāciju, pārrēķinātais Kioto protokola otrā saistību perioda (2013. – 2020. gads) meža apsaimniekošanas CO₂ bilances mērķis varētu būt -4598,61 kt CO₂ ekvivalenti gadā. Papildus minētajam Latvijai kā Klimata konvencijas un tās Kioto protokola līgumslēdzējusei Kioto protokola otrā saistību perioda (2013. – 2020. gads) beigās jānodrošina Kioto protokola 3. panta 3. punktā noteiktie pienākumi – SEG emisijām un CO₂ piesaistei no atmežošanas, apmežošanas (t.sk. atkārtotas apmežošanas) darbībām ir jābūt vismaz savstarpēji izlīdzinošām, t.i., ir jābūt CO₂ neitrālām.

Laika periodam pēc 2020. gada ZIZIMM sektorā saistības un SEG emisiju un CO₂ uzskaites noteikumi ir noteikti Regulā 2018/841⁹ (turpmāk – ZIZIMM regula Nr. 2018/841). Saskaņā ar ZIZIMM regulas Nr. 2018/841 4. pantā noteikto, Latvijai no 2021. līdz 2025. gadam, ņemot vērā noteiktās elastības iespējas ir jānodrošina, ka uzskaitīto SEG emisiju summa nepārsniedz uzskaitītās SEG piesaistes summu ZIZIMM regulas Nr. 2018/841 2. pantā minētajās zemes uzskaites kategorijās – apmežota zeme, atmežota zeme, apsaimniekota aramzeme, apsaimniekoti zālāji, apsaimniekota meža zeme. SEG emisiju un CO₂ piesaistes uzskaitē veicama atbilstoši ZIZIMM regulas Nr. 2018/841 5. panta nosacījumiem, rēķinot SEG emisiju apjoma vai CO₂ piesaistes apjoma izmaiņas pret ZIZIMM regulā Nr. 2018/841 (5., 6., 7., 8., 9., 10. pantā) noteiktajiem atskaites līmeņiem, izņemot apmežotas un atmežotas zemes uzskaites kategorijas, kurām tiek piemērota “gross-net” pieeja, kur netiek noteikts atskaites līmenis, un uzskaitē tiek ietverts viss attiecīgajā periodā radītais SEG emisiju un CO₂ piesaistes apjoms.

SEG emisijas un CO₂ piesaiste apsaimniekotā meža zemē pēc 2020. gada tiks uzskaitīta pret Meža references līmeni (turpmāk - MRL). MRL periodam 2021.- 2025. gads tika aprēķināts un iesniegts EK 2019. gada 30. decembrī un apstiprināts ar ES deleģēto aktu 2020. gada 28. oktobrī. Veicot aprēķinus atbilstoši Regulā Nr. 2018/841 noteiktajam prasībām, Latvija iesniedza priekšlikumu ikgadēji periodā 2021. - 2025. gadam sasniedzamajai MRL vērtībai -1709,00 kt CO₂ ekv., kas pēc pārbaudēm atbalstīta un iekļauta deleģētajā aktā. MRL 2026. – 2030. gadam aprēķinās līdz 2023. gada 30. jūnijam un apstiprināts ar ES deleģēto aktu līdz 2025. gada 30. aprīlim.

2021. gada 14. jūlijā EK publicēja arī priekšlikumu ZIZIMM regulas Nr. 2018/841 grozījumiem, kuras ietvaros paredzētas izmaiņas, īpaši periodā, sākot no 2026. gada. Latvijai noteiktais minimālais mērķis, kas jāsasniedz 2030. gadā, ir -644 kt CO₂ ekv. (piesaiste visā ZIZIMM sektorā). Par šo priekšlikumu paredzētas diskusijas, kā rezultātā gala mērķis varētu mainīties.

Laika periodā no 2013. līdz 2020. gadam ZIZIMM sektora mērķu izpilde nav saistīta ar ne-ETS darbību SEG emisiju samazināšanas mērķi. Savukārt pēc 2020. gada ZIZIMM sektora mērķis un mērķa izpildes uzskaitē ir saistīta ar šo mērķu izpildi. ES tiesiskais regulējums šo sasaisti veido

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 21. maija Lēmums Nr. 529/2013/ES par uzskaites noteikumiem attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisijām un piesaisti, kas rodas darbībās, kuras saistītas ar zemes izmantošanu, zemes izmantošanas maiņu un mežsaimniecību, un par informāciju par rīcību, kas saistīta ar šīm darbībām.

⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Regula 2018/841/ES par zemes izmantošanā, zemes izmantošanas maiņā un mežsaimniecībā radušos siltumnīcefekta gāzu emisiju un piesaistes iekļaušanu klimata un enerģētikas politikas satvarā laikposmam līdz 2030. gadam un ar ko groza Regulu Nr. 525/2013/ES un Lēmumu Nr. 529/2013/ES.

tā, ka ZIZIMM mērķu neizpildes gadījumā sektora mērķu neizpilde ir jānosedz ne-ETS sektoram, savukārt ne-ETS mērķa neizpilde var tikt kompensēta ar SEG emisiju mērķu pārpildes vienībām, kas radušās ZIZIMM sektorā¹⁰.

Noteiktās elastības iespējas attiecībā uz apsaimniekotu meža zemi ir atrunātas ZIZIMM regulas Nr. 2018/841 13. pantā, kas nosaka, ja kopējās uzskaitītās SEG emisijas pārsniedz kopējo uzskaitīto piesaisti iepriekš minētajās zemes uzskaites kategorijās, tad, lai izpildītu noteiktās saistības, ir iespējams izmantot elastības iespēju attiecībā uz apsaimniekotu meža zemi. Turklāt ZIZIMM regula Nr. 2018/841 nosaka, ka ES dalībvalstīm ir tiesības kompensēt minētās SEG emisijas, ja izpildās vairāki noteikumi:

- a. ES kopumā ZIZIMM sektorā uzskaitītās emisijas attiecīgajā periodā nepārsniedz uzskaitīto piesaisti;
- b. ES dalībvalsts savā stratēģijā, kas iesniegta saskaņā ar Regulas Nr. 525/2013 4. pantu, ir iekļāvusi esošus vai plānotus konkrētus pasākumus, lai nodrošinātu, ka meža piesaistītāji un avoti tiek attiecīgi saglabāti vai uzlaboti;
- c. ES dalībvalsts apsaimniekotā meža zemē uzskaitītās emisijas ir piesaiste, kas atbilstoši uzskaites noteikumiem (attiecībā pret MRL) uzskaitīta kā emisijas.

Attiecībā uz kompensācijas apjomu attiecīgā dalībvalsts var kompensēt tikai piesaistītājus, kas uzskaitīti kā SEG emisijas attiecībā pret tās MRL un līdz minētajai dalībvalstij noteiktajam maksimālajam kompensācijas apjomam, kas 2021. – 2030. gada periodam izklāstīts ZIZIMM regulas Nr. 2018/841 VII pielikumā¹¹.

Latvijai noteikto SEG mērķu kopsavilkums ietverts 1. tabulā.

¹⁰ Saskaņā ar Regulas 2018/842 7.pantu Latvijai kopējais daudzums, ko ņem vērā par visiem gadiem 2021.–2030. gada periodā, nepārsniedz 3.1 miljons tonnu CO₂ ekv. kopējās neto piesaistes maksimālo apjomu.

¹¹ Kompensācijas ierobežojums Latvijai –25,6 miljons tonnu CO₂ ekvivalenta 2021.–2030. gada periodam.

1. tabula. Latvijai noteikto un indikatīvo SEG mērķu kopsavilkums periodam līdz 2020. gadam un periodam līdz 2030. gadam¹²

		2013 - 2020	2021-2025	2026 - 2030	2021-2025	2026 - 2030
SEG emisiju samazināšana	ne-ETS SEG emisijas*	+17 % ^a (sadalīts arī ikgadējos mērķos) ^b	-6 % ^a (sadalīts arī ikgadējos mērķos) ^f		indikatīvi -17% ¹³ (sadalīts arī ikgadējos mērķos)	
	ES ETS SEG emisijas	-21 % ^a (sadalīts ikgadējos mērķos iekārtu līmenī) ^c	-43 % ^a (sadalīts ikgadējos mērķos iekārtu līmenī) ^g		indikatīvi -55% ¹⁴ (sadalīts ikgadējos mērķos iekārtu līmenī)	
ZIZIMM sektora uzskaites kategorijas	Apmežota zeme	Uzskaitāmās SEG emisijas nepārsniedz uzskaitāmo SEG piesaisti ^e	Uzskaitāmās SEG emisijas nepārsniedz uzskaitāmo SEG piesaisti ^h	Uzskaitāmās SEG emisijas nepārsniedz uzskaitāmo SEG piesaisti ^h	Uzskaitāmās SEG emisijas nepārsniedz uzskaitāmo SEG piesaisti	
	Atmežota zeme					
	Apsaimniekota meža zeme MARL ^{d1} MRL ^{d2}					
	Apsaimniekota aramzeme					
	Apsaimniekoti zālāji					
	Apsaimniekoti mitrāji					
ZIZIMM sektora ziņošanas kategorijas (meža zeme; aramzeme; zālāji; mitrāji; apdzīvotās teritorijas;						

¹² Paskaidrojumi tabulā:

*Ne-ETS darbībām, uz kurām attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Lēmums Nr. 406/2009/EK par dalībvalstu pasākumiem siltumnīcas efektu izraisīto gāzu emisiju samazināšanai, lai izpildītu Kopienas saistības siltumnīcas efektu izraisīto gāzu emisiju samazināšanas jomā līdz 2020. gadam (turpmāk - Saistību pārdales lēmums) SEG emisiju aprēķins veikts, izmantojot EK noteikto formulu – kopējais valsts SEG emisiju apjoms mīnus ES ETS operatoru verificētais oglekļa dioksīda emisiju apjoms mīnus iekšzemes gaisa transporta oglekļa dioksīda emisiju apjoms.

a - Mērķis noteikts pret 2005. gadu.

b - Saskaņā ar Saistību pārdales lēmuma 3. pantu.

c - Saskaņā ar ETS direktīvas 10.a.pantu.

d1 - Meža apsaimniekošanas references līmenis MARL (jeb meža apsaimniekošanas CO2 bilances mērķis) periodam 2013.- 2020.g. -16 302 kt CO₂ ekvivalenti, balstoties uz Klimata konvencijas Līgumslēdzēju pušu konferencē apstiprinātā lēmuma 2/CMP.7 15. punktu tiks pārrēķināts tehnisko korekciju ietvaros pēc 2020. gada, līdz ar to tā gala vērtība mainīsies.

d2 -Meža references līmenis MRL periodam 2021. - 2025. gadam tika aprēķināts un iesniegts EK 2019. gada 30. decembrī un tiks apstiprināts ar ES deleģēto aktu līdz 2020. gada 31. oktobrim.

e - Latvija par meža apsaimniekošanas, apmežošanas un atmežošanas aktivitātēm (attieci Kioto protokola 3. panta 4. punkts un Kioto protokola 3. panta 3. punkts) atbilstoši 2/CMP.7. lēmuma prasībām atskaitīsies Kioto protokola 2. perioda beigās. Aprēķina kā kopējo SEG emisiju un kopējās piesaistes summu attiecīgajās aktivitātēs (attēlotas tabulas kreisajā pusē) kopā atbilstoši lēmuma 2/CMP.7. noteiktajiem uzskaites noteikumiem.

f - Saskaņā ar Regulas Nr. 2018/842 4. panta 3. punktu.

g - Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 14. marta Direktīvas 2018/410/ES, ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, lai sekmētu emisiju izmaksefektīvu samazināšanu un investīcijas mazoglekļa risinājumos 10.a.pantu.

h - Aprēķina kā kopējo SEG emisiju un kopējās piesaistes summu visās Regulas Nr. 2018/841 2. pantā minētajās zemes uzskaites kategorijās (attēlotas tabulas kreisajā pusē) kopā atbilstoši Regulas Nr. 2018/841 5.- 10. pantā noteiktajiem uzskaites noteikumiem.

¹³ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) 2018/842 par dalībvalstu saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem no 2021. līdz 2030. gadam, kas veicina klimata pasākumus, lai izpildītu Parīzes nolīgumā noteiktās saistības:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0555&from=EN>

¹⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/revision-eu-ets_with-annex_en_0.pdf

	2013 - 2020	2021-2025	2026 - 2030	2021-2025	2026 - 2030
<i>cita zeme; nocirstas koksnes produkti; gaistošais slāpeklis no apstrādātām augsnēm; slāpekļa izskalošanās un aizskalošanās)</i>					-644 ¹⁵ kt CO ₂ ekv.

Sekojoši līdzīgi progresam Latvijas īstermiņa un vidēja termiņa klimata politikas mērķu sasniegšanā, ir jāņem vērā gan ES, gan Latvijas noteikto ilgtermiņa mērķi - virzību uz klimatneitralitāti.

ES valstu un to valdību vadītāji 2019. gada 12. decembrī Eiropadomes laikā¹⁶ vienojās par mērķi līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti ES, un secīgi saistošs ES klimatneitralitātes mērķis ir ietverts arī Eiropas Klimata likumprojektā. Arī nacionālā līmenī Latvija ir apņēmusies sasniegt klimatneitralitāti. Saskaņā ar Klimata Konvencijas Parīzes nolīguma 4. panta 19. punktu un Parīzes nolīguma pavadošā lēmuma 1/CP.21¹⁷ 35. punktu, kā arī *Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra regulas Nr. 2018/1999 par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 663/2009 un (EK) Nr. 715/2009, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK, 98/70/EK, 2009/31/EK, 2009/73/EK, 2010/31/ES, 2012/27/ES un 2013/30/ES, Padomes Direktīvas 2009/119/EK un (ES) 2015/652 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 525/2013 (turpmāk – Regula Nr. 2018/1999) 15. pantu*, ir izstrādāta Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam¹⁸ (turpmāk – Stratēģija), ko Ministru kabinets (MK) atbalstīja 2020. gada 28. janvārī. Stratēģija ir ilgtermiņa vīzijas dokuments, ietvardokuments politikas plānotājiem, lai nodrošinātu vienotu valsts virzību, kā arī pamatotu oglekļa mazietilpīgas attīstības pamatprincipu ietveršanu visu nozaru plānošanas dokumentos. Stratēģijas virsmērķis ir Latvijas klimatneitralitātes sasniegšana 2050. gadā, kompensējot nesamazināmās antropogēnās SEG emisijas ar CO₂ piesaisti ZIZIMM sektorā. Vienlaikus klimata politikā arvien nozīmīgāku lomu ieņem ne tikai virzība uz klimatneitralitāti, bet arī klimatnoturības veicināšana. Klimatnoturība ietekmē SEG emisiju samazināšanu un CO₂ piesaistes palielināšanas spēju, kā piemēram, vētru risks ietekmē mežu spēju piesaistīt CO₂ u.c. 2019. gada 17. jūlijā MK apstiprināja Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam¹⁹, un tā īstenošanai ir izvirzīti pieci stratēģiskie mērķi, iekļaujot vairāk nekā 80 konkrētus vidēja termiņa pasākumus.

3. SEG MĒRĶU IZPILDES NOVĒRTĒJUMA METODISKĀ PIEEJA

3.1. SEG mērķu izpildes vēsturiskā progresa novērtēšanas metodoloģija

Latvijas SEG mērķu izpildes vēsturiskais progress novērtēts atbilstoši 2021. gada SEG inventarizācijas rezultātiem. Atbilstoši Ministru kabineta 2017. gada 12. decembra noteikumiem

¹⁵ Par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai ar ko groza Regulu Nr.2018/841 attiecībā uz darbības jomu, vienkāršojot atbilstību noteikumiem, nosakot dalībvalstu mērķus 2030. gadam un apņemoties sasniegt kopīgu klimata neitralitāti līdz 2035. gadam zemes izmantošanā, mežsaimniecībā un lauksaimniecības nozarē un Regulu Nr.2018/1999 attiecībā uz uzraudzības uzlabošanu, ziņošanu, progresa izsekošanu un pārskatīšanu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0554&from=EN>

¹⁶ 2019. gada 12. decembrī Eiropadomes secinājumi: Pieejams tiešsaistē: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-29-2019-INIT/lv/pdf>

¹⁷ Pieejams tiešsaistē angļu valodā: <https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/10a01.pdf#page=2>

¹⁸ Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam. Pieejama tiešsaistē: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/6641>

¹⁹ MK rīkojums Nr.380 *Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam*: <https://likumi.lv/ta/id/308330-par-latvijas-pielagosanas-klimata-parmainam-planu-laika-posmam-lidz-2030-gadam>

Nr. 737 "Siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas un prognožu sagatavošanas nacionālās sistēmas izveidošanas un uzturēšanas noteikumi" (turpmāk – MK noteikumi Nr. 737) SEG inventarizācijas sagatavošanu koordinē VARAM, sadarbojoties ar Ekonomikas ministriju, Zemkopības ministriju un Satiksmes ministriju, kā arī Valsts sabiedrību ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” (turpmāk – Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs), Centrālās statistikas pārvaldi, Fizikālās enerģētikas institūtu, Latvijas Valsts mežzinātnes institūtu (turpmāk – LVMI) „Silava”, Latvijas Lauksaimniecības universitāti, u.c. institūcijām un biedrībām, kas noteiktas MK noteikumu Nr. 737 II. nodaļā "Siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas nacionālā sistēma". Ikgadējās SEG inventarizācijas sagatavošanu veic saskaņā ar Klimata konvencijas, tās Kioto protokola, Klimata konvencijas Līgumslēdzēju pušu konferencē pieņemtajām ziņošanas vadlīnijām par Klimata konvencijas 1. pielikuma Pušu ikgadējo inventarizāciju sagatavošanu (turpmāk – Lēmums 24/CP.19)²⁰ un Regulas Nr. 525/2013 prasībām.

Ikgadējais nacionālais SEG monitorings ietver:

- SEG emisiju (oglekļa dioksīds (CO₂), metāns (CH₄), dislāpekļa oksīds (N₂O), sēra heksafluorīds (SF₆), slāpekļa trifluorīds (NF₃), fluorogļūdeņraži (HFC) un perfluorogļūdeņraži (PFC)) un CO₂ piesaistes aprēķinus, sākot no 1990. gada, kas apkopoti kopējā ziņošanas formātā (turpmāk – CRF);
- SEG emisiju un CO₂ piesaistes uzskaiti, sākot no 2008. gada, par ZIZIMM aktivitātēm Kioto protokola 3. panta 3. un 4. punkta ietvaros, kuri apkopoti CRF;
- Nacionālā inventarizācijas ziņojuma²¹ sagatavošanu;
- u.c. Regulas Nr.525/2013 7. un 8. pantā noteikto informāciju.

Lai aprēķinātu SEG emisijas un CO₂ piesaisti, tiek izmantotas:

- Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (turpmāk - IPCC) izstrādātās metodoloģijas, kuras apstiprinātas Klimata konvencijas un tās Kioto protokola līgumslēdzēju Pušu konferencēs²²;
- ANO 1972. gada Ženēvas Konvencijas par robežšķērsojošo gaisa piesārņošanu lielos attālumos Atmosfēras emisiju inventarizācijas vadlīnijas^{23,24}.

Katru gadu tiek sagatavota SEG inventarizācija par periodu no 1990. gada līdz x-2 gadam, kur x ir gads, kad SEG inventarizācija tiek iesniegta EK un Klimata konvencijas sekretariātā. Minētā inventarizācija tiek sagatavota, izmantojot precīzākos un jaunākos statistikas datus visās norādītajās kategorijās. Gatavojot SEG inventarizāciju, tiek veiktas arī kvalitātes kontroles un kvalitātes nodrošināšanas procedūras saskaņā ar IPCC metodoloģijām. SEG inventarizācija tiek pārbaudīta nacionālā līmenī, ES līmenī (pārbaudi veic Eiropas Vides aģentūra) un starptautiskā līmenī saskaņā ar Klimata konvencijas un tās Kioto protokola līgumslēdzēju pušu konferencē apstiprinātām pārbaudes vadlīnijām. Turklāt ES pēc SEG inventarizācijas pārbaudes veikšanas apstiprina ne-ETS darbību SEG emisiju apjomu, balstoties uz kuru Latvijai ir jānodrošina Saistību pārdales lēmumā noteiktā izpilde.

Papildus ikgadēji ES ietvaros dalībvalstis sagatavo arī aptuveno SEG inventarizāciju (bez ZIZIMM sektora) par iepriekšējo kalendāro gadu, tajā iekļaujot pēc iespējas precīzākus statistikas datus, bet sektoros un apakšsektoros, kuros dati SEG emisiju aprēķiniem uz aptuvenās SEG

²⁰ Klimata konvencijas Līgumslēdzēju pušu konferencē pieņemtām ziņošanas vadlīnijām par Klimata konvencijas 1. pielikuma Pušu ikgadējo inventarizāciju sagatavošanu (Lēmums 24/CP.19): <https://unfccc.int/resource/docs/2013/cop19/eng/10a03.pdf>

²¹ Ziņojumā aprakstīta SEG emisiju un CO₂ piesaistes aprēķinu gaita, izmantotie SEG emisiju faktori, darbību dati, pieņēmumi u.c. informācija par katru nozari atsevišķi, kā arī papildus informācija saskaņā ar Kioto protokola 7. panta 1. punktu.

²² 2006. gada IPCC vadlīnijas nacionālo SEG inventarizāciju sagatavošanai: <http://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/>

²³ 2016. gada EMEP/EEA vadlīnijas: <https://www.eea.europa.eu/publications/emep-eea-guidebook-2016>

²⁴ 2019. gada EMEP/EEA vadlīnijas: <https://www.eea.europa.eu/publications/emep-eea-guidebook-2019>

inventarizācijas sagatavošanas brīdi vēl nav pieejami, tiek veikta ekstrapolācija vai atstāts iepriekšējā gada SEG emisiju rādītājs.

3.2. SEG emisiju samazināšanas un ZIZIMM sektorā noteiktu uzskaites kategoriju mērķu izpildes prognožu sagatavošanas metodoloģija

Latvijas SEG emisiju samazināšanas un ZIZIMM sektorā noteiktu uzskaites kategoriju izpildes novērtējums ir sagatavots, balstoties uz 2021. gadā EK iesniegtā ziņojuma par SEG prognozēm, politiku un pasākumiem²⁵, kā arī LVMI “Silava” sagatavotajiem provizoriskajiem aprēķiniem par ZIZIMM sektorā noteikto kategoriju mērķu izpildi.

SEG prognozes sagatavo un koordinē atbilstoši MK noteikumu Nr. 737 III. nodaļai “Siltumnīcefekta gāzu prognožu sagatavošanas nacionālā sistēma”, kā arī saskaņā ar Klimata konvencijas Līgumslēdzēju pušu lēmumiem 2/CP.17, 19/CP.18 (Klimata konvencijas divgadu ziņojumu sagatavošanas vadlīnijas attīstītajām valstīm) Regulu Nr. 525/2013, Vides politikas pamatnostādnēm 2014.-2020. gadam un Vides monitoringa programmu 2015. - 2020. gadam.

Prognozes sagatavo šādiem diviem scenārijiem:

- a. ar esošiem pasākumiem WEM (*with existing measures*) – prognozējot SEG izmaiņas, ņemti vērā tie SEG emisijas samazinošie pasākumi (tiešā vai netiešā veidā), kas jau ir īstenoti, šobrīd tiek īstenoti vai kuru īstenošana ir iepļānota, un tiem ir noteikts finansējums;
- b. ar papildus pasākumiem WAM (*with additional measures*) – prognozējot SEG izmaiņas, tiek ņemti vērā tie SEG emisijas samazinošie pasākumi (tiešā vai netiešā veidā), kuru īstenošana vēl nav uzsākta un ir iepļānota attīstības plānošanas dokumentos, t.sk. esošo pasākumu pastiprināšana, proti, īstenošana lielākā apmērā, nekā sākotnēji iepļānots.

Eksperti, sagatavojot SEG prognozes, izmanto pieejamās ilgtermiņa Latvijas makroekonomiskās prognozes un starptautiskā tirgus attīstības prognozes (piemēram, energoresursu cenu prognozes, oglekļa cenas prognozes u.tml.), kā arī pieejamo informāciju par Latvijas nozaru politikām un pasākumiem. SEG emisiju prognozes balstās uz Latvijas makroekonomisko rādītāju – IKP, pievienotās vērtības tautsaimniecības nozarēs, iedzīvotāju skaita u.c. ilgtermiņa prognozēm, ko Latvijā ikgadēji sagatavo Ekonomikas ministrija.

2021. gadā EK iesniegtais ziņojums par SEG prognozēm, politiku un pasākumiem sagatavots 2020. - 2021. gadā, ņemot vērā SEG inventarizācijas datus (aktivitātes dati, radītais SEG emisiju apjoms) līdz 2018. gadam, kā arī 2020. gada iedzīvotāju skaita, makroekonomiskās un sektoru attīstības prognozes.

Sagatavotās SEG prognozes un informāciju par to sagatavošanā izmantotajām politikām un pasākumiem pārbauda nozaru ministriju eksperti. Eksperti, sagatavojot SEG prognozes, veic kvalitātes kontroles un kvalitātes nodrošināšanas procedūras. Ziņojumus par SEG prognozēm, politiku un pasākumiem pārbauda gan ES līmenī (pārbaudi veic Eiropas Vides aģentūra), gan starptautiskā līmenī Klimata konvencijas ietvaros, kad pārbaudi veic starptautiskie auditori un Klimata konvencijas līgumslēdzējpusēs divgadu daudzpusējās izvērtēšanas laikā.

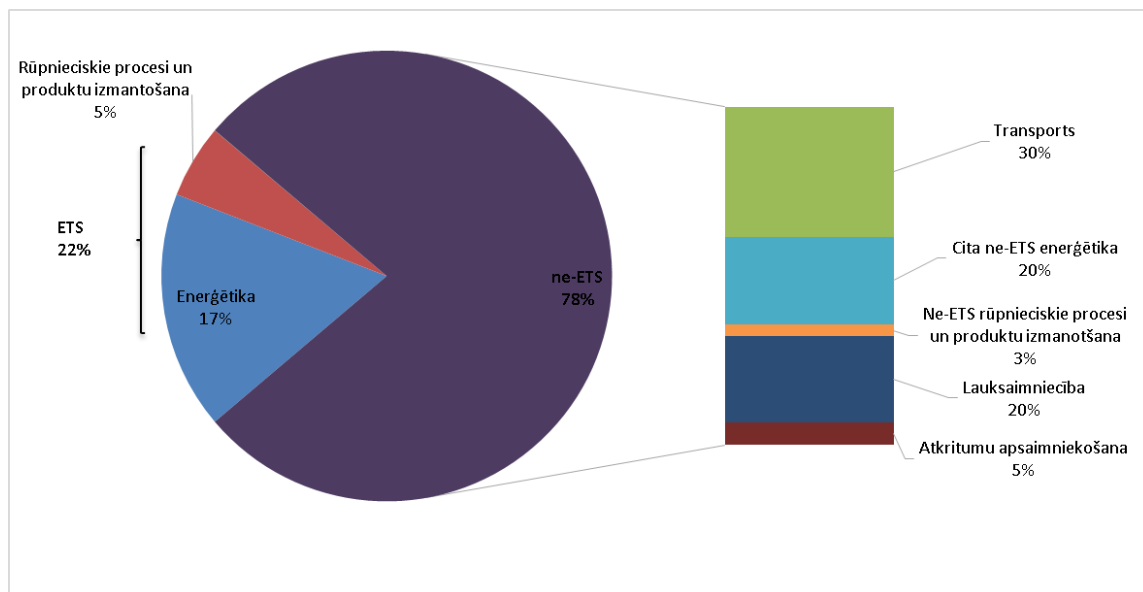
²⁵ Informatīvajā ziņojumā informācija ir balstīta uz 2021. gadā Eiropas Komisijā iesniegtā ziņojuma par SEG prognozēm, politiku un pasākumiem: <https://reportnet.europa.eu/public/country/LV>

4. SEG EMISIJU SAMAZINĀŠANAS MĒRĶU IZPILDE

4.1. SEG emisiju samazināšanas mērķa izpildes progresa novērtējums

Atbilstoši 2021. gada SEG inventarizācijai par 1990. - 2019. gadu (turpmāk – 2021. gada SEG inventarizācija) un aptuvenai SEG inventarizācijai par 2020. gadu, Latvijas kopējās SEG emisijas no 1990. gada līdz 2019. gadam un līdz 2020. gadam ir samazinājušās attiecīgi par 57,0 % un 59,6 %, savukārt laika posmā no 2005. gada līdz 2019. gadam Latvijas kopējās SEG emisijas ir pieaugušas par 1,7 %, bet no 2005. gada līdz 2020. gadam ir samazinājušās par 4,5 %.

Kopējās Latvijas SEG emisijas 2019. gadā bija 11 144,8 kt CO₂ ekvivalenti, bet aptuvenās 2020. gada SEG emisijas – 10 466,2 kt CO₂ ekvivalenti. Kopējais SEG emisiju sadalījums pa nozarēm 2019. gadā (neskaitot ZIZIMM) ietverts 1. attēlā.

1. attēls. Latvijas kopējo SEG emisiju sadalījums pa nozarēm un ETS/ne-ETS griezumā 2019. gadā (neskaitot ZIZIMM)²⁶

Enerģētikas sektors (neskaitot transportu) ir lielākais SEG emisiju avots un radīja 37,0 % no kopējām 2019. gada SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM. Atrodoties mērenajā klimata joslā, siltumenerģijas ražošana Latvijā ir būtisks SEG emisiju un gaisa piesārņojošo vielu avots, tādējādi ietekmējot SEG un gaisa piesārņojošo vielu emisijas. Enerģētikas sektorā tiek uzskaitītas SEG emisijas no sadedzināšanas procesiem visās tautsaimniecības nozarēs. Lielāko daļu no SEG emisijām rada enerģētikas nozares (publiskā elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošana – 44,2 %), kam seko komerciālais, institucionālais, mājsaimniecības, lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības sektori (36,5 %), bet atlikušo daļu veido apstrādes rūpniecība un būvniecība, militārais transports un difūzās emisijas no naftas un dabasgāzes. Enerģētikas sektora SEG emisijas svārstās atkarībā no ekonomiskajām izmaiņām valstī, kā arī būtiski atšķirīgām ziemas vidējām temperatūrām.

Transporta sektors ir otrais lielākais SEG emisiju avots un radīja 29,9 % no kopējām 2019. gada SEG emisijām. Lielākā daļa no transporta sektora SEG emisijām 2019. gadā ir radītas no autocela transporta (95,0 %), savukārt, autotransporta apakšsektorā lielākais SEG emisiju radītājs pa transportlīdzekļu grupām ir pasažieru automašīnas, kam seko kravas transportlīdzekļi un autobusi. Dzelzceļš rada vien 4,6 % no kopējām transporta sektora SEG emisijām, aviācija - 0,05 % -, bet jūras transports - 0,3 %.

²⁶ 2021. gada SEG inventarizācija.

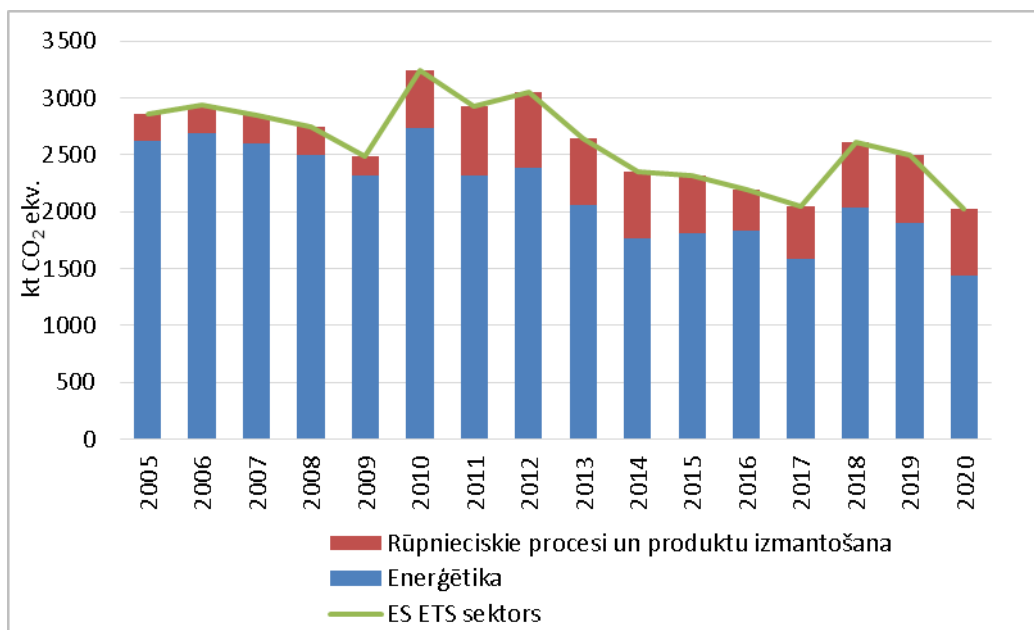
Lauksaimniecība ir trešais lielākais SEG emisiju avots, kas radīja 19,8% no kopējām Latvijas SEG emisijām 2019. gadā, neskaitot ZIZIMM. Šajā sektorā būtiskākās SEG emisijas rada lauksaimniecības zemju apstrāde (51,1 %) un lopkopība (38,6 %). SEG emisiju daudzumu būtiski ietekmē lauksaimniecības dzīvnieku skaita svārstības un pielietotais slāpekļa minerālmēsļu daudzums.

2019. gadā rūpniecisko procesu un produktu izmantošanas (turpmāk - RPPI) sektors veidoja 8,0% no kopējām Latvijas SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM. Lielāko apjomu no RPPI sektora emisijām rada minerālu rūpniecība (ietver cementa, stikla un ķieģeļu ražošanu), kas veido 64,1 % no kopējām sektora emisijām. Otrs lielākais rūpniecības sektora apakšsektors ir ozona slāni noārdāmo vielu (ONV) aizvietošanai izmantotie produkti (ietver fluorēto gāzu izmantošanu dzesēšanas iekārtās un gaisa kondicionieros, celtniecības putās, stacionārajā ugunsdrošības aprīkojumā un aerosolos), kas veido 28,6 % no kopējām sektora emisijām.

Atkritumu apsaimniekošana veidoja 5,2 % no kopējām SEG emisijām, neskaitot ZIZIMM 2019. gadā. Tās ietver CH₄ emisijas no cieta atkritumu apglabāšanas, kas veido vairāk nekā pusi (70,9 %) no kopējām SEG emisijām atkritumu apsaimniekošanas sektorā, CH₄ un N₂O emisijas no cieta atkritumu bioloģiskās apstrādes (10,4 % no kopējām atkritumu apsaimniekošanas emisijām 2019. gadā), CH₄ un N₂O emisijas notekūdeņu attīrīšanas un novadīšanas (18,7 %), kā arī pavisam nelielu daļu (0,01 %) veido CO₂ un N₂O emisijas no atkritumu sadedzināšanas.

Latvijas kopējā SEG emisiju apjomā 2019. gadā dominēja ne-ETS darbību SEG emisiju apjoms – 77,6 %. 2019. gada aptuvenais ne-ETS darbību SEG emisiju apjoma īpatsvars kopējā Latvijas SEG emisiju apjomā ir nedaudz palielinājies – 80,7 %.

Latvijas ETS operatoru radītais SEG emisiju apjoms 2019. gadā bija – 2493,1 kt CO₂ ekvivalenti, bet 2020. gadā – 2222,0 kt CO₂ ekvivalenti jeb attiecīgi 22,4 % un 19,3 % no kopējā Latvijas SEG emisiju apjoma. Salīdzinot ar 2005. gadu, Latvijas ETS operatori līdz 2019. gadam bija samazinājuši savas SEG emisijas par 12,7 % un līdz 2020. gadam – par 29,2 %, skatīt 2. attēlā.

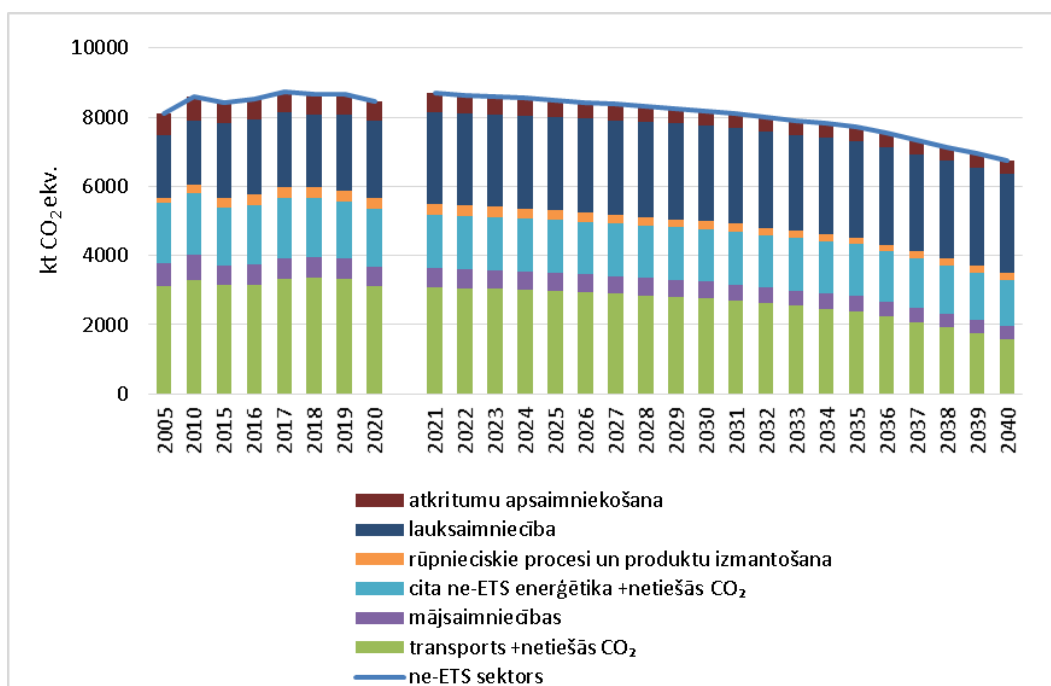
2. attēls. SEG emisijas ETS sektorā 2005. – 2020. gadam (kt CO₂ ekv.)

Lielākā daļa no kopējām ETS sektora emisijām tiek radīta enerģētikas sektorā, attiecīgi 76,4 % 2019. gadā un 71,0% 2020. gadā. ETS emisijas 2020. gadā ir samazinājušās par 18,9 %, salīdzinot ar 2019. gadu, samazinoties dabasgāzes patēriņam elektroenerģijas un siltuma ražošanas sektorā.

Latvijas ES ETS operatoru iesniegtie ikgadējie emisiju ziņojumi par 2020. gadu liecina, ka sasniegts Vides politikas pamatnostādņēs 2014.-2020. gadam²⁷ noteiktais mērķis 2020. gadam - 2,26 Mt CO₂ ekvivalenti.

Ne-ETS darbību SEG emisiju dinamika (3. attēls) liecina par 6,8 % palielinājumu 2005. - 2019. gadā un 4,3 % palielinājumu 2005. - 2020. gadā. Ne-ETS darbību SEG emisiju apjoma dinamika 2019. un 2020. gadā²⁸:

- Transports (38,5 % īpatsvars ne-ETS darbību SEG emisiju 2019. gada apjomā) – 7,0 % palielinājums 2005.-2019. gadā; 0,3 % samazinājums 2005. - 2020. gadā;
- Lauksaimniecība (25,5 % īpatsvars ne-ETS darbību SEG emisiju 2019. gada apjomā) – 22,8 % palielinājums 2005.-2019. gadā; 24,9 % palielinājums 2005. - 2020. gadā;
- Cita ne-ETS enerģētika (19,1 % īpatsvars ne-ETS darbību SEG emisiju 2019. gada apjomā) – 5,4 % samazinājums 2005. - 2019. gadā; 3,3 % samazinājums 2005.-2020. gadā;
- Mājsaimniecības (6,8 % īpatsvars ne-ETS darbību SEG emisiju 2019.gada apjomā) – 13,2% samazinājums 2005. - 2019. gadā; 16,5 % samazinājums 2005. - 2020. gadā;
- Atkritumu apsaimniekošana (6,7 % īpatsvars ne-ETS darbību SEG emisiju 2019. gada apjomā) – 8,1 % samazinājums 2005. - 2019. gadā; 12,3 % samazinājums 2005. - 2020. gadā;
- Ne-ETS RPPI (3,5 % īpatsvars ne-ETS darbību SEG emisiju 2019. gada apjomā) – 110,4 % palielinājums 2005. - 2019. gadā; 106,9 % palielinājums 2005. - 2020. gadā.

3. attēls. SEG emisijas no ne-ETS sektoriem 2005. – 2030. gadam (kt CO₂ ekv.)²⁹

Ne-ETS darbībās lielākais SEG emisiju un īpatsvara kopējā SEG emisiju apjomā pieaugums laika posmā no 2005. - 2020. gadam ir novērots ne-ETS RPPI un lauksaimniecības sektorā.

²⁷ Apstiprinātas ar Ministru kabineta 2014. gada 26. marta rīkojumu Nr. 130 "Par Vides politikas pamatnostādņēm 2014.-2020. gadam".

²⁸ 2021. gada SEG inventarizācija; aptuvenā SEG inventarizācija par 2020. gadu.

²⁹ 2020. gada SEG inventarizācija, aptuvenā SEG inventarizācija par 2019. gadu, 2020. gada ziņojums par SEG prognozēm, politiku un pasākumiem.

Transporta sektorā, cita ne-ETS enerģētika, mājsaimniecību un atkritumu apsaimniekošanas sektoros tiek novērots SEG emisiju samazinājums, ņemot vērā atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanas un energoefektivitātes uzlabošanas pasākumu īstenošanu, kā arī ņemot vērā transporta sektora tehnoloģisko attīstību un ES kopējo politiku CO₂ ceļu transportlīdzekļu ierobežošanā.

Latvija kopumā līdz 2019. gadam ir iekļāvusies Saistību pārdales lēmuma ietvaros noteiktajos nacionālajos ne-ETS darbību ikgadējos mērķos (skatīt 2. tabulā).

2. tabula. Kopsavilkums par Latvijas ne-ETS mērķu faktisko un prognozēto izpildi 2013. - 2020. gadam

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ne-ETS mērķis/ikgadējo emisiju sadales apjomu (t CO ₂ ekvivalenti) ³⁰	9260062	9351238	9442415	9533591	9729357	9816847	9904339	9991829
ne-ETS darbību SEG emisijas (t CO ₂ ekvivalenti)	8776857 ³¹	9017595 ³²	9005121 ³³	9107440 ³⁴	9243088 ³⁵	9126902 ³⁶	8650111 ³⁷	8442633 ³⁸
Mērķa pārpilde (t CO ₂ ekvivalenti)	483205	333643	437294	426151	486269	689945	1254228	1549196
Ne-ETS mērķa/ikgadējo emisiju sadales apjomu kumulatīvais pārpalikums (t CO ₂ ekvivalenti) ³⁹	483205	816848	1254142	1680293	2166562	2856507	4110735	5659931

4.2. SEG emisiju samazināšanas mērķa izpildei nepieciešamie papildus pasākumi

Saskaņā ar 2021. gada SEG inventarizāciju un aptuveno SEG inventarizāciju par 2020. gadu, Latvija ar Saistību pārdales lēmumu noteiktos ikgadējos mērķus 2013. - 2020. gada periodā izpildīs, skatīt 2. tabulā. Kopsavilkums par indikatīvo mērķu izpildi periodā no 2021. – 2030. gadam iekļauts 3. tabulā.

³⁰ Eiropas Komisijas 2013. gada 26. marta Lēmums Nr. 2013/162/ES par dalībvalstu ikgadējo emisiju sadales apjomu noteikšanu laikposmam no 2013. līdz 2020. gadam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu Nr. 406/2009/EK

Eiropas Komisijas 2013. gada 31. oktobra Īstenošanas lēmums Nr. 2013/634/ES par dalībvalstu ikgadējo emisiju sadales apjomu korekcijām laikposmam no 2013. līdz 2020. gadam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu Nr. 406/2009/EK;

Eiropas Komisijas 2017. gada 10. augusta lēmums Nr. 2017/1471, ar ko Lēmumu 2013/162/ES groza, lai pārskatītu dalībvalstu ikgadējo emisiju sadales apjomu laikposmam no 2017. līdz 2020. gadam.

³¹ Latvijas 2013. gada ne-ETS darbību SEG emisiju apjoms ir apstiprināts ar Komisijas 2016. gada 5. decembra Īstenošanas lēmumu Nr. 2016/2132 par katras dalībvalsts 2013. gada siltumnīcefekta gāzu emisijām, uz ko attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums Nr. 406/2009/EK.

³² Latvijas 2014. gada ne-ETS darbību SEG emisiju apjoms ir apstiprināts ar Komisijas 2017. gada 15. jūnija Īstenošanas lēmumu Nr. 2017/1015 par katras dalībvalsts 2014. gada siltumnīcefekta gāzu emisijām, uz ko attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums Nr. 406/2009/EK.

³³ Latvijas 2015. gada ne-ETS darbību SEG emisiju apjoms ir apstiprināts ar Komisijas 2017. gada 15. decembra Īstenošanas lēmumu 2017/2377 par katras dalībvalsts 2015. gada siltumnīcefekta gāzu emisijām, uz ko attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums Nr. 406/2009/EK.

³⁴ Latvijas 2016. gada ne-ETS darbību SEG emisiju apjoms ir apstiprināts ar Komisijas 2018. gada 27. novembra Īstenošanas lēmumu 2018/1855 par katras dalībvalsts 2016. gada siltumnīcefekta gāzu emisijām, uz ko attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums Nr. 406/2009/EK.

³⁵ Latvijas 2017. gada ne-ETS darbību SEG emisiju apjoms ir apstiprināts ar Komisijas 2019. gada 29. novembra Īstenošanas lēmumu 2019/2005 par katras dalībvalsts 2017. gada siltumnīcefekta gāzu emisijām, uz ko attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums Nr. 406/2009/EK.

³⁶ Latvijas 2018. gada ne-ETS darbību SEG emisiju apjoms saskaņā ar 2020. gada 30. augusta Eiropas Vides aģentūras sagatavoto gala pārbaudes ziņojumu par Latvijas 2020. gada SEG inventarizāciju.

³⁷ Latvijas 2019. gada ne-ETS darbību SEG emisiju apjoms saskaņā ar 2021. gada 30. jūnija Eiropas Vides aģentūras sagatavoto gala pārbaudes ziņojumu par Latvijas 2020. gada SEG inventarizāciju

³⁸ Latvijas 2020. gada ne-ETS darbību SEG emisiju apjoms saskaņā ar EK iesniegto aptuveno SEG inventarizāciju par 2020. gadu: <https://reportnet.europa.eu/public/country/LV>

³⁹ Ne-ETS mērķa/ikgadējo emisiju sadales apjomu kumulatīvais pārpalikums (t CO₂ ekvivalenti) – kumulatīvie ikgadējie daudzumi līdz mērķim un netiek ņemts vērā atcelšana un pārsūtīšana (*cancellations and transfers*).

Ikgadējie emisiju sadales apjomi katram 2021.-2030.gada perioda gadam Latvijai ir noteikti saskaņā ar 2020. gada 16. decembra Komisijas Īstenošanas Lēmumu (ES) Nr. 2020/2126 par dalībvalstu ikgadējo emisiju sadales apjomu noteikšanu 2021.–2030. gada periodam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/842.⁴⁰ Lai nodrošinātu, ka noteiktie ikgadējie emisiju sadales apjomi būtu saskanīgi ar SEG emisijām (3. tabula), kas tiks ziņotas par katru 2021.–2030. gada perioda gadu⁴¹, dalībvalstu ikgadējie emisiju sadales apjomi tika aprēķināti CO₂ ekvivalenta izteiksmē, piemērojot tās globālās sasilšanas potenciāla vērtības, kas noteiktas Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes 5. novērtējuma ziņojumā un norādītas 2020. gada 8. maija Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2020/1044 ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1999 papildina attiecībā uz globālās sasilšanas potenciāla vērtībām un inventarizācijas vadlīnijām un attiecībā uz Savienības inventarizācijas sistēmu un atceļ Komisijas Deleģēto regulu (ES) Nr. 666/2014 pielikumā.

3.tabula Kopsavilkums par Latvijas ne-ETS mērķu prognozēto izpildi 2021. - 2030. gadam, kt CO₂ ekv^{42, 43}

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ikgadējais emisiju sadales apjoms katram 2021.–2030. gada perioda gadam ⁴⁴	10650	8855	8758	8662	8565	8468	8372	8275	8179	8082
Ne-ETS SEG emisijas WEM scenārijā	8703,3	8634,3	8596,8	8545,5	8489,4	8414,6	8352,5	8287,3	8235,2	8167,5
Ne-ETS SEG emisija WAM scenārijā	8622,4	8513,7	8425,9	8329,3	8230,7	8121,5	8025,0	7923,2	7821,4	7695,5
Ne-ETS mērķa/ ikgadējo emisiju sadales apjomu izpilde WEM scenārijā	1946	220	161	116	76	54	19	-12	-57	-86
Ne-ETS mērķa/ ikgadējo emisiju sadales apjomu izpilde WAM scenārijā	2027	341	332	332	334	347	347	352	357	386
Ne-ETS mērķa/ ikgadējo emisiju sadales apjomu kumulatīvais pārpalikums WEM scenārijā	1946	2167	2328	2444	2444	2498	2517	2505	2448	2363
Ne-ETS mērķa/ ikgadējo emisiju sadales apjomu kumulatīvais pārpalikums WAM scenārijā	2027	2368	2701	3033	3367	3714	4061	4413	4770	5156

⁴⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020D2126&from=EN>

⁴¹ Ziņojums par 2021. gadu ir jāiesniedz 2023. gadā.

⁴² Ne-ETS sektora prognozes WEM un WAM scenārijā ir LVGMC pārrēķins, izmantojot globālos sasilšanas potenciālus no Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes 5. novērtējuma ziņojuma (noteikts 2020. gada 8. maija Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2020/1044, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1999 papildina attiecībā uz globālās sasilšanas potenciāla vērtībām un inventarizācijas vadlīnijām un attiecībā uz Savienības inventarizācijas sistēmu un atceļ Komisijas Deleģēto regulu (ES) Nr. 666/2014 pielikumā) balstoties uz 2021. gada ziņojuma EK par politikām, pasākumiem un SEG prognozēm (Pieejams: Sadaļa: Iesniegto SEG prognožu kopsavilkumi: <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/zinojums-par-klimatu>)

⁴³ Izpildes vērtība ar negatīvu zīmi nozīmē ikgadēji noteikto emisiju sadales apjomu neizpildi, savukārt pozitīva vērtība nozīmē ikgadējo emisiju sadales apjoma izpildi vai pārpildi

⁴⁴ 2020. gada 16. decembra Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2020/2126 par dalībvalstu ikgadējo emisiju sadales apjomu noteikšanu 2021.–2030. gada periodam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/842

Vienlaikus, saskaņā ar 2021. gada ziņojumu par politikām, pasākumiem un SEG prognozēm⁴⁵ un Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra indikatīvajiem aprēķiniem⁴⁶ 2030. gada noteiktais ne-ETS SEG emisiju samazinājuma mērķis -6 % salīdzinājumā ar 2005. gadu netiks sasniegts scenārijā ar esošajiem pasākumiem (2030. gadā prognozēts -5% samazinājums pret 2005. gadu), bet scenārijā ar papildus pasākumiem mērķis tiks sasniegts (2030. gadā prognozēts 11% samazinājums pret 2005. gadu). Būtiski minēt, ka scenārijā ar esošajiem pasākumiem ikgadēji noteiktie emisiju sadales apjomi tiks izpildīti tikai līdz 2027. gadam. Tādējādi secināms, ka mērķis tiks sasniegts tikai pie nosacījuma, ja tiks izpildīti visi paredzētie pasākumi, tai skaitā ZIZIMM sektorā. Bez tam Latvijai svarīgi nodrošināt, ka netiek uzsākti tādi pasākumi, kas ne-ETS darbību SEG emisiju samazināšanas mērķa izpildi varētu negatīvi ietekmēt vai kādu no SEG emisiju samazināšanas īstenošanas pasākumiem pārtrauktu īstenot. Latvijas SEG prognozes ir sagatavotas ar pieņēmumu, ka esošie SEG emisiju samazinošie pasākumi tiek īstenoti visā periodā, kā arī ar pieņēmumu, ka politikās ielānotie pasākumi tiek īstenoti. 3. tabulā ailē “Ne-ETS mērķa/ ikgadējo emisiju sadales apjomu kumulatīvais pārpalikums WEM scenārijā “ ir iekļauta arī informācija, kura atspoguļo iespēju Latvijai izmantot ne-ETS elastību⁴⁷, kur pieļauj dalībvalstīm akumulēt emisiju vienības, kas paliek pāri, ja kādā no gadiem ikgadēji emisiju sadales apjoms tiek pārsniegts veidojot pārpalikumu. Izmantojot šo elastību Latvija varētu nosegt ikgadēji noteikto emisiju sadales apjomus scenārijā ar esošajiem pasākumiem laika periodā no 2028.-2030. gadam.

Latvija ir izvirzījusi mērķi līdz 2050. gadam sasniegt klimatneitralitāti, ko paredzēts īstenot caur secīgiem NEKP noteiktiem pasākumiem. Pasākumu saraksts SEG emisiju samazināšanai 2021. - 2030. gada mērķu sasniegšanai ir noteikts NEKP 4. pielikumā⁴⁸.

Saskaņā ar NEKP sagatavoto informāciju Latvijā bāzes scenārijā laika periodā no 2005. līdz 2030. gadam tiek prognozēts 7 % samazinājums kopējām ne-ETS SEG emisijām. Savukārt mērķa scenārijā (visi NEKP 4.pielikumā iekļautie pasākumi tiek atbalstīti un īstenoti) 2030. gadā ne-ETS darbību SEG emisiju apjoms samazināsies par 13 %, salīdzinot ar 2005. gada ne-ETS emisijām.

Latvija ir saņēmusi EK 2020. gada 14. oktobra darba dokumentu “Nacionālā enerģētikas un klimata plāna gala novērtējums”⁴⁹. Tajā liels uzsvars tiek likts uz analīzes trūkumu SEG emisiju samazinošo pasākumu līmenī dekarbonizācijas dimensijā⁵⁰, lai sasniegtu ne-ETS SEG emisiju mērķi – 6 % 2030. gadā salīdzinājumā ar 2005. gadu. Tāpat norādīts, ka nav skaidra izskaidrota ZIZIMM sektora loma mērķu sasniegšanā, kā arī vai mērķu sasniegšanā ir plānots izmantot ZIZIMM elastības⁵¹. Kopumā Latvijai uzmanība jāpievērš gan detalizētam SEG emisiju samazināšanas pasākumu ietekmes izvērtējamam dekarbonizācijas dimensijā, gan pasākumu ietekmei uz citām jomām, piemēram, gaisa piesārņojuma samazināšanai. Izvērtējums būs jāņem vērā saskaņā ar Regulas Nr. 2018/1999 14. pantu, 2023. gadā iesniedzot NEKP atjauninājumu.

⁴⁵ Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra indikatīvie SEG prognožu pārrēķini, izmantojot globālās sasilšanas potenciāla vērtības, kas noteiktas Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes 5. novērtējuma ziņojumā un norādītas 2020. gada 8. maija Komisijas Deleģētās Regulas (ES) 2020/1044 ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1999 papildina attiecībā uz globālās sasilšanas potenciāla vērtībām un inventarizācijas vadlīnijām un attiecībā uz Savienības inventarizācijas sistēmu un atceļ Komisijas Deleģēto regulu (ES) Nr. 666/2014 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32020R1044>

⁴⁶ Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs veica indikatīvu 2021. gada ziņojumā par politikām, pasākumiem un SEG prognozēm iekļauto SEG prognožu pārrēķinu, izmantojot globālās sasilšanas potenciāla vērtības, kas noteiktas Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes 5. novērtējuma ziņojumā.

⁴⁷ Elastību ir iespējams izmantot saskaņā ar 2018. gada 30. maija Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu Nr. 2018/842 par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2021. līdz 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīzes nolīgumā paredzētās saistības, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 5. panta 2. un 3. punktu.

⁴⁸ Latvijas Nacionālā enerģētikas un klimata plāns 2021-2030. gadam:

<https://likumi.lv/ta/id/312423-par-latvijas-nacionalo-energetikas-un-klimata-planu-20212030-gadam>.

⁴⁹ Assessment of the final national energy and climate plan of Latvia (SWD(2020) 913 final).

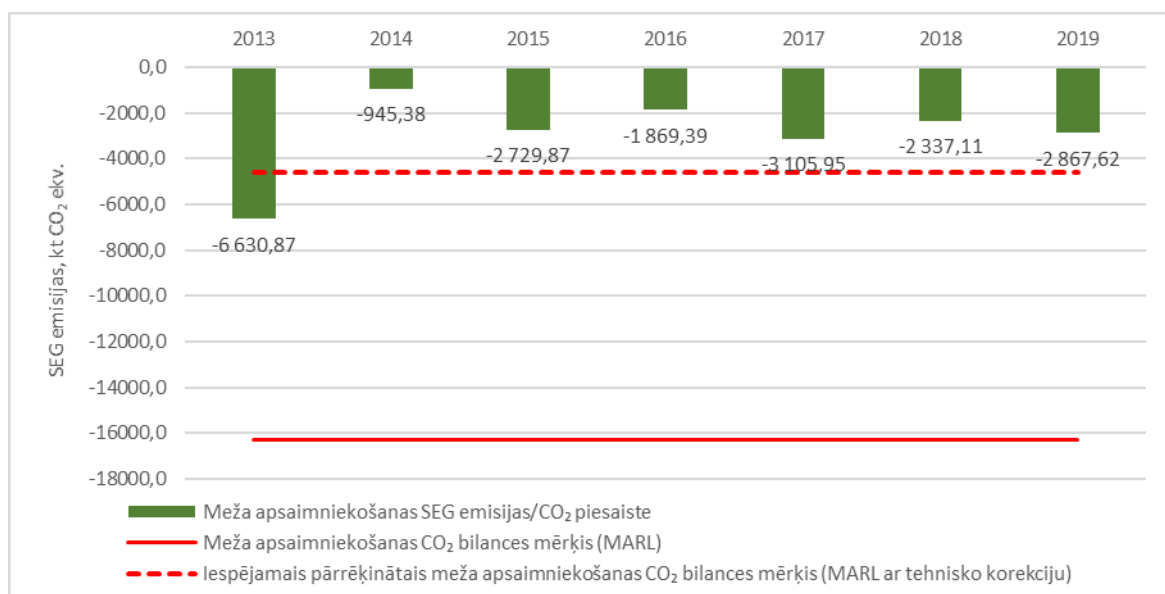
⁵⁰ Saskaņā ar Regulu Nr. 2018/1999 dekarbonizācija ietver SEG emisijas, CO₂ piesaisti un atjaunojamo enerģiju.

⁵¹ Saskaņā ar Regulas Nr. 2018/841 12. un 13.pantu.

5. ZIZIMM SEKTORĀ NOTEIKTO UZSKAITES KATEGORIJU MĒRĶU IZPILDE

5.1. ZIZIMM sektorā noteikto uzskaites kategoriju mērķu izpildes progresa novērtējums līdz 2020. gadam.

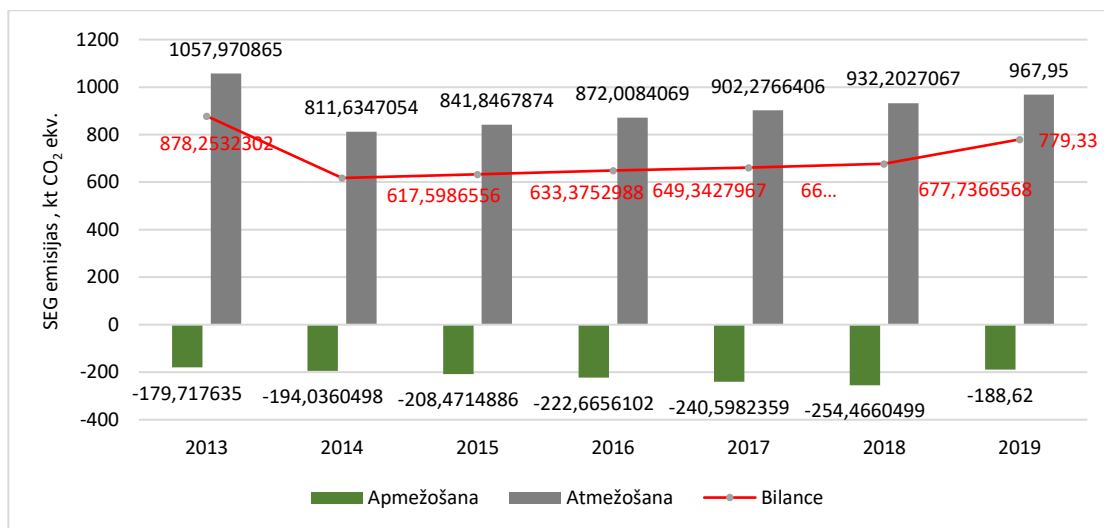
Tehniskā saistību izpilde attiecībā uz ZIZIMM mērķiem (skat. 1. tabulā) notiks tikai pēc 2020. gada SEG inventarizācijas iesniegšanas (2022. gadā), kad Latvijai vajadzēs nodrošināt, ka katra gada mērķis 2013. - 2020. gada periodā ir sasniegts. Apkopojums par ZIZIMM mērķu izpildi saskaņā ar 2021. gada SEG inventarizāciju laika posmam no 2013. – 2019. gadam ietverts 4. attēlā un 5. attēlā.

4.attēls. Latvijas meža apsaimniekošanas CO₂ bilances mērķa izpilde 2013. - 2019. gadam (kt CO₂ ekv.)⁵²

4. attēlā apkopotā informācija ilustrē, ka noteiktais meža apsaimniekošanas CO₂ bilances mērķis (MARL, Kioto protokola 3. panta 4. punkts) netiek sasniegts, bet meža apsaimniekošanas CO₂ bilances mērķis ar piemērotu iespējamo tehnisko korekciju tiek sasniegts tikai 2013. gadā. **Attiecīgi provizoriski šobrīd ir 93627,8 kt CO₂ ekv. noteiktā meža apsaimniekošanas CO₂ bilances mērķa neizpilde (MARL) jeb 11704,1 kt CO₂ ekv. MARL neizpilde, ja piemēro tehnisko korekciju.** Jāņem vērā, ka SEG emisiju aprēķinu metodes ir būtiski mainījušās kopš MARL stāšanās spēkā un iepriekšējo tehnisko korekciju ieviešanas, tāpēc arī turpmāk tehniskās korekcijas, kas veiktas saskaņā ar 2013. gada pārstrādātajām papildinātajām metodēm un labās ziņošanas prakses vadlīnijām Kioto Protokola ietvaros, kā arī pēc 2013. gada SEG inventarizācijā iekļautajiem metodiskajiem uzlabojumiem, piemēram, augsnes, zemsedzes un nedzīvās koksnes oglekļa krātuvju ieviešanas aprēķinos, ieviesīs būtiskas izmaiņas prognozējamā saistību līmenī, mazinot atšķirību starp faktiskajām un MARL prognozētajām SEG emisijām meža apsaimniekošanā.

⁵² 2021. gada SEG inventarizācija.

5.attēls. Atmežošanas un apmežošanas radītās SEG emisijas un CO₂ piesaiste, to balance 2013. - 2019. gadam (kt CO₂ ekv.)⁵³

5. attēlā apkopotā informācija atspoguļo, ka Klimata konvencijas Kioto protokola 3. panta 3. punktā noteiktais nosacījums, ka jānodrošina arī, lai atmežošanas rezultātā radušās CO₂ emisijas nepārsniedz apmežošanas un atkārtotas apmežošanas rezultātā radušos CO₂ piesaisti, kas faktiski netiek nodrošināts nevienā no gadiem laika posmā no 2013. - 2019. gadam. **Provizoriski šobrīd ir 4 806,9 kt CO₂ ekvivalentu neizpilde.** Turpinās darbs, lai nodrošinātu pāreju uz augstāka līmeņa metodēm atmežošanas radīto SEG emisiju aprēķiniem SEG inventarizācijā ZIZIMM sektorā, piemēram, empīrisks augsnes īpašību novērtējums atmežotajās teritorijās, identificējot platības, kurās augšņu īpašības atbilst organisko augšņu oglekļa uzkrājuma robežvērtībām. Ņemot vērā, ka organiskās augsnes ir lielākais emisiju avots atmežotajās zemēs, šādam novērtējumam būs būtiska ietekme uz aprēķinātajām SEG emisijām atmežotajās platībās.

Kopumā Latvija visā periodā no 2013. līdz 2019. gadam provizoriski nesasniedz noteiktos ZIZIMM mērķus (MARL un atmežošanas/atmežošanas kategorijās kopā) 98 434,7 kt CO₂ ekvivalentu apmērā jeb 16 511 kt CO₂ ekvivalentu apmērā, ja MARL piemēro iespējamo tehnisko korekciju.

Ievērojama nozīme SEG emisiju palielināšanā un CO₂ piesaistes samazināšanai ir meža zemju transformēšanai par ceļu un dzelzceļu infrastruktūru, kā arī dabiski apmežojušos zemju transformācijai par aramzemēm un pļavām, atgriežot tās saimnieciskajā apritē jeb atmežošana⁵⁴. Zemes izmantošanas veida maiņa uz aramzemi ir galvenokārt saistīta ar kokaugu biomasas izvākšanu no dabiski apmežotām lauksaimniecībā izmantojamām zemēm, kurās lauksaimnieciskā darbība pārtraukta pagājušā gadsimta 1980.-jos un 1990.-jos gados, un šajā gadījumā oglekļa zudumi ir būtiski mazāki, nekā, transformējot mežaudzi par apbūvi. Dzīvās biomasas pieaugums meža zemēs, kas nemaina izmantošanas veidu, un apmežotās zemēs joprojām ir lielāks par oglekļa zudumiem mežizstrādes un dabiskā atmiruma rezultātā, līdz ar to kopējā dzīvās biomasas krāja meža zemēs joprojām pieaug. Meža apsaimniekošana un meža produktu izmantošana dod būtisku ieguldījumu Latvijas kopējās klimata politikas īstenošanā un Latvijas starptautisko SEG emisiju samazināšanas saistību izpildē, kā arī veicina efektīvu un videi draudzīgu vietējo energoresursu izmantošanas izaugsmi. Tomēr, lai saglabātu un palielinātu neto CO₂ piesaisti meža zemēs, ir būtiski veicināt klimata izmaiņas mazinošu pasākumu ieviešanu meža apsaimniekošanā, tajā skaitā sekmēt novecojošu un mazvērtīgu (dabisko traucējumu būtiski negatīvi ietekmētu) mežaudžu atjaunošanu, izmantojot selekcionētu stādmateriālu un efektīvas meža atjaunošanas metodes,

⁵³ 2021. gada SEG inventarizācija.

⁵⁴ Meža resursu monitoringa dati par zemju transformāciju.

atbalstīt jaunaudžu kopšanu un augšanas apstākļu uzlabošanas pasākumu īstenošanu, piemēram, meliorācijas sistēmu modernizāciju un trūkstošo barības vielu ienesi ar koksnes pelniem un minerālmēslojumu, vienlaicīgi līdzsvarojot dažādus meža ekosistēmu pakalpojumus. Būtiski veicināt koksnes izmantošanas efektivitātes palielināšanu, piemēram, attīstot mazāk vērtīgo kokmateriālu (papīrmalka, tehnoloģiskā koksne) pārstrādes jaudas, ražojot produktus ar ilgu kalpošanas termiņu. Plānojot SEG emisiju mazināšanas pasākumus, jāņem vērā bioloģiskās daudzveidības mērķu īstenošanas noteiktās prasības. Saimnieciskās darbības ierobežojumi lielās meža platībās nākotnē var radīt būtisku oglekļa piesaistes potenciāla samazinājumu, atgriežoties meža oglekļa krātuvēm to dabiskajā līmenī mežos ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem un samazinoties oglekļa ienesei koksnes produktos, kas iegūti no šīm platībām, kā arī pieaugot saimnieciskajai slodzei apsaimniekotajos mežos, kas īstermiņā var samazināt kopējo CO₂ piesaisti šajos mežos. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas prasības, apsaimniekot zālājus, var mazināt SEG emisiju mazināšanas potenciālu organiskajās augsnēs, kas ir Latvijas lielākais SEG emisiju avots, ja šīs prasības ierobežo apmežošanu.

Lai novērtētu Latvijas SEG mērķu izpildi periodā no 2013. līdz 2020. gadam, ZIZIMM sektorā noteiktām uzskaites kategorijām, LVMI "Silava" saskaņā ar VARAM deleģējuma līgumā noteikto uzdevumu ir aprēķinājusi ZIZIMM mērķu provizoriskās prognozes (skatīt 3. tabulu). Tās balstītas uz 2020. gada SEG inventarizācijā pielietoto metodiku, pieņemot, ka līdz 2020. gadam tiek īstenoti pasākumi, kas iekļauti ZIZIMM rīcības plānā⁵⁵. Aprēķinā nav ņemta vērā iespējamā apmežoto platību "legalizācijas" (oficiāla transformācijas procesa) un saimnieciskās darbības iespējamā ietekme uz ziņoto vienību daudzumu. Veicot turpmākās meža apsaimniekošanas CO₂ bilances mērķa tehniskās korekcijas, izmantojot mūsdienīgus un Latvijas apstākļos pārbaudītus modelēšanas instrumentus, ir nepieciešama mežizstrādes prognožu aprēķināšanas metodes pilnveidošana, ņemot vērā dabisko traucējumu un ekonomisko ietekmju (krīzes) sekas un neizmantojot tādus pieņēmumus mežizstrādes prognozei, kuru rezultātā nākotnē varētu samazināties CO₂ piesaiste mežā un meža vērtība. Aprēķinos jāiekļauj visas oglekļa krātuves, tajā skaitā nedzīvā koksne un minerālaugsnis, kas sākotnējā MARL aprēķinā nebija iekļautas.

4. tabula. ZIZIMM mērķu izpildes provizoriskā prognoze KP 2. saistību periodā (2013. - 2020. gadā)⁵⁶

Ziņotā Kioto protokola darbība un uzskaites kategorija	Neto emisijas (kt CO ₂ ekvivalenti)									Ziņošanas parametri	Noziņotās vienības
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Kopā		
A.Kioto protokola 3.panta 3. punkta uzskaitītās kategorijas darbības											
A.1. Apmežošana	-179,8	-194,1	-208,5	-222,7	-240,6	-254,5	-188,6	-175,3	-1475,5		-1864,3
A.2. Atmežošana	1040,0	811,6	791,4	819,4	847,3	875,3	977,0	1013,1	7175,1		7249,8
B.Kioto protokola 3.panta 4.punkta uzskaitītās kategorijas darbības											
B.1. Meža apsaimniekošana	-6628,0	-942,5	-2727,1	-1866,6	-3103,1	-2334,0	--5950,5	--5859,2	-29411,0		7377,9
Meža apsaimniekošanas										-16302,00	

⁵⁵ ZIZIMM rīcības plāns ("LULUCF Action Plan"): https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/01/03/51/LULUCFactionplan_progress_report_21042017.pdf (nodaļā – "Identification of appropriate measures").

⁵⁶ Saskaņā ar 2021. gada SEG inventarizāciju un 2021. gada ziņojumu EK par politikām, pasākumiem un SEG prognozēm.

Ziņotā Kioto protokola darbība un uzskaites kategorija	Neto emisijas (kt CO ₂ ekvivalenti)									Ziņošanas parametri	Noziņotās vienības
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Kopā		
references līmenis (MARL) ⁵⁷											
Meža apsaimniekošanas references līmeņa tehniskā korekcija ⁵⁸										11703,39	
Maksimums no meža apsaimniekošanas (Forest management cap) ⁵⁹										7412,3 ⁶⁰	
Iztrūkums:											12763,4

Saskaņā ar 4. tabulā ietvertajiem datiem **kopumā periodā 2013. - 2020. gads šobrīd tiek prognozēta neizpilde 106390,5 kt CO₂ ekvivalentu apmērā vai neizpilde 12763,4 kt CO₂ ekvivalentu apmērā, ja MARL piemēro tehnisko korekciju.**

5.2. ZIZIMM sektorā noteikto kategoriju mērķu izpildes līdz 2020. gadam nodrošināšana

Kā jau iepriekš Informatīvā ziņojuma 2. nodaļā tika minēts, saskaņā ar ZIZIMM lēmuma⁶¹ 6. panta 6. punktu, ja ES dalībvalstij kļūst pieejama labāka metodika, kas saistīta ar datiem, kurus izmanto, lai noteiktu meža apsaimniekošanas CO₂ bilances mērķi (MARL), vai, ja ievērojami uzlabojas pieejamo datu kvalitāte, tā var veikt atbilstošas tehniskās korekcijas, lai mežu apsaimniekošanai izveidotajā uzskaitē ņemtu vērā pārrēķinu ietekmi. Latvijas meža apsaimniekošanas CO₂ bilances mērķa oficiālais pārrēķins tiks veikts 2022. gada SEG inventarizācijas ietvaros, pilnveidojot pielietotās metodes (pāreja uz augšanas gaitas modeli (AGM) saimnieciskās darbības ietekmes raksturošanai un meža augšanas gaitas prognozēšanai), uzlabojot esošos darbību datus (piemēram, augšņu raksturojums atmežotajās platībās) un jaunu oglekļa krātuvju (augšņu, nedzīvā koksne) iekļaušana saistību aprēķinos. Mežsaimniecības references līmeņa 2021. - 2025. gadam izstrādāšana⁶² ietvaros gūtās atziņas apstiprina pieņēmumu, ka pielietotajām metodēm ir būtiska ietekme uz modelēšanas rezultātiem, un saistību līmeņa noteikšanai 2011. gadā izmantotais EFISCEN modelis pārvērtē CO₂ piesaisti meža zemēs.

Lai gan periods ir noslēdzies, Latvijai nepieciešams apsvērt un pēc iespējas īstenot papildus pasākumus CO₂ piesaistes apjoma palielināšanai, lai nodrošinātu ilgtermiņa SEG mērķu izpildi.

⁵⁷ Informācija par Latvijas meža apsaimniekošanas references līmeni:

https://unfccc.int/files/meetings/ad_hoc_working_groups/kp/application/pdf/awgkp_latvia_fmrl_2011.pdf

⁵⁸ Latvijas 2020. gada SEG inventarizācija <https://unfccc.int/documents/254553>

⁵⁹ Otrajā Kioto protokola periodā piešķirtajam noteiktajam daudzumam tiek pielikts daudzums, kas izriet no meža apsaimniekošanas, saskaņā ar Lēmuma 2/CMP.7 pielikuma 13. punktu - nepārsniedz 3,5 % no valsts kopējām emisijām, izņemot ZIZIMM bāzes gadā pareizinot ar astoņi.

⁶⁰ Saskaņā ar 2021. gada SEG inventarizāciju

⁶¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 21. maija Lēmums Nr. 529/2013/ES par uzskaites noteikumiem attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisijām un piesaisti, kas rodas darbībās, kuras saistītas ar zemes izmantošanu, zemes izmantošanas maiņu un mežsaimniecību, un par informāciju par rīcību, kas saistīta ar šīm darbībām.

⁶² Lazdiņš, A., Lupiķis, A., Butlers, A., Bārdule, A., Kārklīna, I., Šņepsts, G., & Donis, J. (2019). *Latvia's national forestry accounting plan and proposed forest reference level 2021-2025* (p. 200). LSFRI Silava.

NEKP šobrīd ietverti šādi īstenojamie un plānotie pasākumi, kas sniedz ieguldījumu SEG emisiju samazināšanā un CO₂ piesaistes palielināšanā meža zemēs, aramzemēs un mitrājos:

1. atbalstīt un veicināt plašāku pasējas izmantošanu graudaugu sējumos;
2. atbalstīt un veicināt zaļās papuves ierīkošanu pirms ziemāju sējumiem;
3. mežsaimniecības jomas attīstības plānošanā nodrošināt mežu kopējās platības nesamazināšanos;
4. atbalstīt jaunu augļu dārzu izveidošanu;
5. uzlabot meža ieaudzēšanu un audzes kvalitāti dabiski apmežojušās platībās;
6. veicināt neproduktīvu mežaudžu ar zemu oglekļa piesaisti nomaiņu;
7. veicināt dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošanu;
8. veicināt jaunaudžu kopšanas cirtes;
9. uzlabot mežsaimniecībā izmantojamās zemes un mežsaimniecisko zemju kvalitāti (meliorācijas sistēmu pārbūve, pelnu izmantošana kā mēslojums);
10. veicināt koksnes izmantošanu būvniecībā;
11. veicināt vēsturiski izmantoto kūdras ieguves vietu rekultivāciju, izvēloties piemērotāko rekultivācijas veidu;
12. veicināt kaskādes principa izmantošanu koksnes un biomateriālu izmantošanā;
13. līdz 2050. gadam palielināt mežaudžu ražību par 25%, salīdzinot ar 2018. gadu;
14. atbalstīt inovatīvu tehnoloģiju un risinājumu attīstīšanu resursefektivitātes, SEG emisiju samazināšanas/CO₂ piesaistes palielināšanas sekmēšanai mežsaimniecības darbībās.

Pasākums ar potenciāli vislielāko SEG emisiju samazināšanas efektu meža apsaimniekošanā, kā arī lauksaimniecības sektorā, ir organisko augšņu apmežošana aramzemēs un zālajos, kas nodrošinātu būtisku CO₂ un CH₄ emisiju samazinājumu ZIZIMM sektorā, ilgtermiņā padarot apmežotās organiskās augsnes par CO₂ piesaistes avotu, un vismaz par 30% samazinot lauksaimniecības sektora emisijas, apmežojot tikai 5-7% lauksaimniecībā izmantojamo zemju.

Papildus jāatzīmē, ka pēc Kioto protokola pirmā perioda saistību izpildes Latvijai pāri palikušas **28 249 726 noteiktā daudzuma vienības** (turpmāk - NDV), kas pašlaik atrodas Kioto reģistra Latvijas valsts kontā ES iepriekšējā perioda pārpalikuma rezervē (*previous period surplus reserve*, turpmāk – PPSR). Kioto protokola pirmā perioda Kioto vienības, kas tiek pārnestas uz Kioto protokola otro periodu, sākotnēji ir ieskaitītas PPSR. PPSR tiek izveidota visām līgumslēdzējpusēm, kuras apņēmušās pildīt Kioto protokola otrā perioda saistības. Ņemot vērā, ka 2020. gada 2. oktobrī tika sasniegts nepieciešamais Kioto protokola Dohas grozījuma līgumslēdzējpušu ratifikācijas sliekšnis, saskaņā ar Kioto protokola 20. panta 4. punktu, tas stājas spēkā 2020. gada 31. decembrī, kā rezultātā Kioto protokola pirmā perioda pārpalikušās NDV tiks pārnestas uz Kioto protokola otro periodu. Saskaņā ar Kioto protokola Dohas grozījuma I. pielikumu, ar kuru ES paziņo nodomu par ES, ES dalībvalsti un Islandes vienošanos 2013. – 2020. gada periodā kopīgi īstenot SEG emisiju samazināšanas saistības, Kioto protokola pirmā perioda NDV ES dalībvalstis un Islande nevarēs izmantot savu ES ietvaros noteikto saistību izpildei, lai nosegtu ar Klimata un enerģētikas pakotnes 2020. gadam noteikto SEG emisiju samazināšanas mērķi. ES dalībvalsts varēs izmantot PPSR esošās Kioto protokola pirmā perioda NDV, lai nosegtu tikai ārpus ES mērķiem noteiktās saistības attiecībā uz SEG emisijām / piesaisti no ZIZIMM darbībām un NF₃ emisijas. Turklāt PPSR esošās Kioto vienības varēs izmantot tikai tad, ja Kioto protokola otrajā periodā Puse nevarēs izpildīt tai noteiktās saistības samazināt SEG emisiju apjomu.

Saskaņā ar likuma “Par Latvijas Republikas dalību Kioto protokola elastīgajos mehānismos” 5. panta pirmo daļu Latvija var pārdot tās Kioto vienības, kuras nav vai potenciāli netiks izmantotas, lai nodrošinātu Latvijas SEG emisiju samazināšanas saistību izpildi. Ņemot vērā iepriekš minēto, NDV, kas tiks pārnestas no Kioto protokola pirmā saistību perioda, netiks

pārdotas un nepieciešamības gadījumā kā īstermiņa risinājums varētu tikt novirzītas SEG saistību izpildei kādā no sektoriem, t.sk. ZIZIMM. Saskaņā ar 5.1. apakšnodaļā iekļauto informāciju Latvijai kopumā periodā 2013. - 2020. gads šobrīd tiek prognozēta ZIZIMM mērķu (MARL un atmežošanas/atmežošanas kategorijās kopā) **neizpilde 106390,5 kt CO₂ ekvivalentu apmērā vai neizpilde 12763,4 kt CO₂ ekvivalentu apmērā, ja MARL piemēro tehnisko korekciju**. Ņemot vērā Latvijai pāri palikušās 28 249 726 NDV, secināms, ka ar tām būtu iespējams nosegt ZIZIMM mērķu (MARL un atmežošanas/atmežošanas kategorijās kopā) neizpildi 2013. - 2020. gada periodā **tikai tādā gadījumā, ja tiek piemērota uz objektīvām SEG emisiju un CO₂ piesaistes prognozēm un metodiskiem risinājumiem balstīta tehniskā korekcija**.

Taču no Kioto protokola pirmā saistību perioda pārpalikušo NDV izmantošana un papildu vienību pirkšana SEG saistību izpildei būtu tikai īstermiņa risinājums, ņemot vērā, ka nākotnē mērķu nodrošināšanas pienākums Latvijai būs jāizpilda. Saistību izpilde būtu jānodrošina ar pārdomātu un saprātīgu SEG emisiju samazinošu un piesaisti veicinošu pasākumu īstenošanu, nevis īstermiņa risinājumiem, kas atliek pasākumu ieviešanu uz vēlāku laiku.

Ņemot vērā augstāk minēto, ir nepieciešams izstrādāt ilgtermiņa vīziju (ZIZIMM stratēģiju), iezīmēt tajā konkrētus pasākumus, kas nodrošinātu, ka Latvija sasniedz 2030. gada ZIZIMM uzskaites kategoriju mērķus un klimatneitralitāti 2050. gadā. Vienlaikus arī EK dokumentā "Nacionālā enerģētikas un klimata plāna gala novērtējums"⁶³ ir norādīts, ka Latvija pretēji rekomendācijām nav veikusi ZIZIMM sektora lomas izpēti 2030. gada mērķu sasniegšanā (tai skaitā iespējamās elastības starp ZIZIMM un ne-ETS sektoriem izmantošana).

5.3. ZIZIMM sektorā noteikto uzskaites kategoriju mērķu periodā 2021. - 2025.gads izpildes prognoze

Sākot no 2021. gada, Latvijai ir jānodrošina SEG emisiju un CO₂ piesaistes uzskaitē atbilstoši EK *Īstenošanas regulas (ES) 2020/1208 (2020. gada 7. augusts), par tās informācijas struktūru, formātu, iesniegšanas procedūram un izskatīšanu, kuru dalībvalstis ziņo saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1999, un ar ko atceļ Komisijas Īstenošanas regulu (ES) Nr. 749/2014 un Eiropas Parlamenta un Padomes regulā (ES) 2018/841 (2018. gada 30. maijs) par zemes izmantošanā, zemes izmantošanas maiņā un mežsaimniecībā radušos siltumnīcefekta gāzu emisiju un piesaistes iekļaušanu klimata un enerģētikas politikas satvarā laikposmam līdz 2030. gadam un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 un Lēmumu Nr. 529/2013/ES*⁶⁴ noteiktajām prasībām šādās uzskaites kategorijās:

- Apmežota zeme;
- Atmežota zeme;
- Apsaimniekota meža zeme;
- Apsaimniekoti zālāji;
- Apsaimniekota aramzeme;
- No 2026. gada arī apsaimniekoti mitrāji⁶⁵.

6. attēlā ilustrēta jaunā ZIZIMM kategoriju uzskaites būtība, ar ko tiek uzskaitītas radušās SEG emisijas un CO₂ piesaiste (zemes veidu maiņas matrica), veicot zemes transformāciju no viena zemes izmantošanas veida uz citu zemes izmantošanas veidu.

⁶³ Assessment of the final national energy and climate plan of Latvia (SWD(2020) 913 final)

⁶⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/841 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0841&from=LV>

⁶⁵ Vajadzības gadījumā, ņemot vērā pieredzi, kas gūta, piemērojot IPCC precizējumu IPCC vadlīnijās, Komisija var nākt klajā ar priekšlikumu atlikt apsaimniekotu mitrāju obligāto uzskaiti uz vēl vienu piecu gadu laikposmu (Regulas Nr. 2018/841. 2. panta 4. punkts).

Atmežota zeme	Apmežota zeme	Apsaimniekota meža zeme	Apsaimniekota aramzeme	Apsaimniekoti zālāji	Apsaimniekoti mitrāji	Citas kategorijas
Uz:	Meža zeme MZ	Aramzeme AZ	Zālāji ZL	Mitrāji MI	Apdzīvotas teritorijas AT	Cita zeme CZ
No:						
Meža zeme MZ	MZ - MZ	MZ - AZ	MZ - ZL	MZ - MI	MZ - AT	MZ - CZ
Aramzeme AZ	AZ - MZ	AZ - AZ	AZ - ZL	AZ - MI	AZ - AT	AZ - CZ
Zālāji ZL	ZL - MZ	ZL - AZ	ZL - ZL	ZL - MI	ZL - AT	ZL - CZ
Mitrāji MI	MI - MZ	MI - AZ	MI - ZL	MI - MI	MI - AT	MI - CZ
Apdzīvotas teritorijas AT	AT - MZ	AT - AZ	AT - ZL	AT - MI	AT - AT	AT - CZ
Cita zeme CZ	CZ - MZ	CZ - AZ	CZ - ZL	CZ - MI	CZ - AT	CZ - CZ

6.attēls. Zemes veidu maiņas matrica ZIZIMM uzskaites kategoriju ietvaros periodā 2021. - 2030. gadam

Saskaņā ar 2021. gada ziņojumu EK par politikām, pasākumiem un SEG prognozēm periodā 2021. - 2025. gads Latvija izpilda ZIZIMM sektoram noteikto mērķi – visās uzskaites kategorijās kopumā netiek radītas neto SEG emisijas (5.tabula). Vērtējot katru uzskaites kategoriju atsevišķi, prognozēts, ka SEG emisijas pret bāzes vērtību radīs zālāju (pļavu un ganību) apsaimniekošana un apmežošanas nenosegs atmežošanas radītās SEG emisijas. Abos gadījumos SEG emisiju pieaugums lielā mērā saistīts ar nepilnīgām zināšanām par organisko augšņu izplatību platībās, kas mainījušas zemes izmantošanas veidu. Zālāju gadījumā SEG emisiju pieaugums saistīts arī ar kopējās zālāju platības palielināšanos, vienlaicīgi pieaugot SEG emisijām no organiskajām augsnēm zālajos un samazinoties SEG emisijām no organiskajām augsnēm aramzemēs. Ja mitrāju SEG emisijas tiktu uzskaitītas jau no 2021. gada, arī šajā uzskaites kategorijā tiktu radītas neto SEG emisijas.

5.tabula. SEG emisiju un CO₂ piesaistes prognoze ZIZIMM uzskaites kategorijās periodam 2021. - 2025. gads, kt CO₂ ekv. gadā

ZIZIMM uzskaites kategorija	Provizoriskā bāzes vērtība ⁶⁶ kt CO ₂ ekv. gadā	Neto emisiju/piesaistes prognoze ⁶⁷						Uzskaitītais daudzums ⁶⁸ (2021.-2025.g. SEG emisiju/CO ₂ piesaistes kopsumma mīnuss bāzes vērtība x 5)
		2021	2022	2023	2024	2025	Kopā ⁶⁹	
Obligātās uzskaites kategorijas								
Apsaimniekota meža zeme:		-				-		-15182,49
Meža references līmenis (MRL) ⁷⁰		5486,17	-5486,17	-4655,6	-4257,3	3842,25	-23727,5	
		-1709						
Apmežota zeme		-172,49	-169,95	-167,03	-164,82	-161,02	-835,31	-835,31
Atmežota zeme		523,89	502,36	480,85	459,29	437,34	2403,73	2403,73
Apsaimniekota aramzeme	15390,6	2081,9	2146,45	2210,78	2274,89	2338,79	11052,81	-4337,79
Apsaimniekoti zālāji	5754,7	1198,92	1219,73	1240,56	1261,39	1282,23	6202,83	448,13

⁶⁶ Atbilstoši Regulas Nr. 2019/841. uzskaites noteikumiem (bāzes periods (2005–2009) vidējā vērtība saskaņā ar Regulas (ES) 2018/841 7. panta 1. punktu līdz 7. panta 3. punktu).

⁶⁷ Emisijas norāda kā pozitīvas vērtības (+), piesaisti norāda kā negatīvas vērtības (-).

⁶⁸ Atbilstoši Regulas Nr. 2018/841 uzskaites noteikumiem.

⁶⁹ Kumulatīvās neto emisijas un piesaistījumi visos atbilstības perioda gados.

⁷⁰ 2020. gada 28. oktobra Komisijas deleģētā regula (ES) 2021/268 ar ko attiecībā uz meža references līmeņiem, kas dalībvalstīm jāpiemēro 2021.–2025. gada periodā, groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2018/841 IV pielikumu.

<i>Apsaimniekoti mitrāji (saistībās no 2026.gada)⁷¹</i>	5433,3	1565,43	1572,04	1578,66	1585,11	1591,55	7892,79	2459,49
Kopā								-15044,24
Kopā, neieskaitot apsaimniekotus mitrājus								-17503,73

Kopumā šobrīd 2021. - 2025. gada periodā ZIZIMM uzskaites kategorijās prognozēta saistību pārpilde par -17503,7 kt CO₂ ekvivalentu vienībām.

6. SECINĀJUMI

1. Saskaņā ar Eiropas Vides aģentūras 2021. gada 30. jūnija sagatavoto gala pārbaudes ziņojumu par Latvijas 2021. gada SEG inventarizāciju, Latvija ir izpildījusi Latvijai noteikto 2019. gada ne-ETS darbību SEG emisiju mērķi.
2. Ņemot vērā Latvijas aptuveno SEG inventarizāciju par 2020. gadu, ir secināms, ka Latvija nodrošinās 2020. gada ne-ETS darbību SEG emisiju mērķa izpildi.
3. 2030. gada ne-ETS darbību SEG emisiju samazināšanas mērķa izpilde būs atkarīga no tā, vai tiks turpināta šobrīd esošo pasākumu, kas tieši vai netieši samazina SEG emisiju apjomu īstenošana, kā arī tiks uzsākts īstenot tos pasākumus, kuru īstenošana ir ieplānota.
4. Balstoties uz “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra” 2021. gada ziņojuma par politikām, pasākumiem un SEG prognožu pārrēķiniem ir secināms, ka Latvija indikatīvi neizpildīs 2030. gada ne-ETS mērķi 6% WEM scenārijā (2030. gadā prognozēts -5% samazinājums pret 2005. gadu), bet WAM scenārijā izpildīs mērķi (2030. gadā prognozēts 11% samazinājums pret 2005. gadu), ja tiks īstenoti visi NEKP paredzētie pasākumi.
5. EK 2021. gada 14. jūlijā nāca klajā ar virkni tiesību aktu priekšlikumu grozījumiem, kuru ietvaros Latvijai noteiktais mērķis ne-ETS sektorā patlaban noteikts -17%. Jāņem vērā, ka sarunas par šiem priekšlikumiem ES turpinās un gala mērķis būs zināms tikai tad, kad priekšlikumi tiks pieņemti ES parastajā likumdošanas procedūrā.
6. Latvijas ES ETS operatoru iesniegtie ikgadējie SEG emisiju ziņojumi 2020. gadā liecina, ka ir sasniegts Vides politikas pamatnostādnes 2014. - 2020. gadam noteiktais mērķis 2,26 Mt CO₂ ekvivalenti 2020. gadā.
7. Balstoties uz Latvijas 2021. gada SEG inventarizāciju, ir secināms, ka Latvija šobrīd neizpilda Kioto protokola otrā saistību periodā ZIZIMM sektorā noteikto kategoriju (apmežota zeme, atmežota zeme un apsaimniekota meža zeme (MARL) mērķi 2013., 2014., 2015., 2016., 2017. un 2019. gadam, jo uzskaitītā SEG emisiju summa pārsniedz uzskaitīto CO₂ piesaisti.
8. Balstoties uz 2021. gada LVMI Silava iesniegtām provizoriskajām prognozēm VARAM, arī 2020. gadā Latvija nesasniedz tai noteiktos ZIZIMM mērķus (CO₂ bilances mērķa (MARL) un atmežošanas/atmežošanas kategorijās kopā).
10. Lai ilgtermiņā nodrošinātu noteikto ZIZIMM uzskaites kategoriju mērķu izpildi periodā līdz 2030. gadam, nepieciešams ieplānot un īstenot papildus pasākumus SEG emisiju samazināšanai un CO₂ piesaistes palielināšanai.
11. Balstoties uz 2021. gada SEG inventarizāciju un 2021. gadā ziņojumu par politikām, pasākumiem un SEG prognozēm, Latvija kopumā 2013. – 2020. gada periodā nesasniedz tai

⁷¹ Periodā 2021.-2025. gads neietekmē ZIZIMM sektoru uzskaites kategoriju mērķa sasniegšanu, taču indikatīvi parāda situāciju mitrāju apakšsektorā, ļauj provizoriski spriest par paredzamajiem izaicinājumiem no 2026.gada atbilstoši Regulas Nr. 2018/841 uzskaites noteikumiem.

noteiktos ZIZIMM mērķus (CO₂ bilances mērķa (MARL) un atmežošanas/atmežošanas kategorijās) 106390,15 kt CO₂ ekvivalentu, apmērā jeb 12763,4 kt CO₂ ekvivalentu apmērā, ja MARL piemēro 2015. gadā izstrādāto tehnisko korekciju.

Ņemot vērā, ka Latvijai pāri palikušas **28 249 726 NDV**, secināms, ka ar tām **būtu iespējams nosegt ZIZIMM mērķu** (MARL un atmežošanas/atmežošanas kategorijās kopā) neizpildi periodā 2013.- 2020.gads **tikai tādā gadījumā, ja tiek piemērota uz objektīvām SEG emisiju un CO₂ piesaistes prognozēm un metodiskiem risinājumiem balstīta tehniskā korekcija.**

12. SEG prognozes, kas veiktas 2021. gadā, atspoguļo, ka 2021. - 2025. gadā Latvija kopumā izpildīs ZIZIMM sektora mērķi, galvenokārt tādēļ, ka SEG emisijas aramzemēs samazināsies un plānots, ka pieaugs CO₂ piesaiste meža zemēs pret prognozēto mežsaimniecības references līmeni. Prognozēta kopējā saistību pārpile par -17503,73 kt CO₂ ekvivalentu vienībām visā 2021. - 2025. gada periodā.

13. Lai nodrošinātu 2030. gada ZIZIMM sektorā noteikto uzskaites kategoriju mērķu izpildi, kā arī nodrošinātu pāreju uz klimatneitralitāti 2050. gadā, VARAM kopā ar ZM līdz 2023. gada 1. maijam ir jāizstrādā un jāiesniedz izskatīšanai Ministru kabinetā informatīvais ziņojums par ZIZIMM sektora virzību uz klimatneitralitāti (27.04.2021. MK sēdes protokols Nr.36. §28).

14. Ņemot vērā pastāvošo sinerģiju starp SEG emisiju samazināšanu/CO₂ piesaistes palielināšanu un klimatnoturības veicināšanu, ir būtiski turpināt darbu arī pie klimata risku mazināšanas.

Vides aizsardzības un reģionālās
attīstības ministrs

A. T. Plešs

07.01.2022.
11002
Gancone 67026495
agita.gancone@varam.gov.lv

Pielikums. Pārskats par Eiropas Savienības esošajiem un ierosinātajiem jaunajiem klimata mērķiem ("Eiropas zaļā kursa īstenošana" — 2021. gada jūlija pakotne)⁷²

	Starptautiskās saistības		ES iekšējie normatīvie akti				
	ES saistības Kioto protokola ietvaros	ES saistības Parīzes nolīguma ietvaros	Klimata un Enerģētikas pakotne 2020		Klimata un enerģētikas satvars 2030		
			ES emisiju tirdzniecības sistēma (ES ETS)	Saistību pārdales lēmums (ESD)	ES emisiju tirdzniecības sistēma (ES ETS)	Saistību pārdales regula (ESR)	ZIZIMM ⁷³
Mērķu saistību periodi	2. saistību periods (2013.-2020.g.)	Jau spēkā, aptver periodu pēc 2020.gada	2013.-2020.g.	2013.-2020.g.	2021.-2030.g.	2021.-2030.g.	2021.-2030.g.
SEG emisiju samazinājuma mērķi	-20 %	vismaz - 55% 2030.gadā	2020.gadā -21 %, salīdzinot ar 2005.gada ES ETS SEG emisiju līmeni	2020.gadā -10% salīdzinājumā ar 2005.gada SEG emisiju līmeni ne-ETS sektoros. DV ikgadējie mērķi.	2030.gadā -43% salīdzinājumā ar 2005.gada ETS SEG emisiju līmeni <u>Ierosinātais jaunais mērķis:</u> -61%	DV ikgadējie mērķi. ⁷⁴ 2030.gadā -30% salīdzinājumā ar 2005.gada SEG emisiju līmeni ne-ETS sektoros. <u>Ierosinātais jaunais mērķis:</u> -40%	0% (ne-emisiju mērķis, pamatojoties uz uzskaites noteikumiem) <u>Ierosinātais jaunais mērķis:</u> -) 2030.g. ES mērķis ir -310 MT CO ₂ ekv; -) 2035.g. ES mērķis klimatneitrāls zemes sektors (ZIZIMM un ne-CO ₂ emisiju lauksaimniecīb

⁷² Sagatavots pēc "EU Climate Action Progress Report 2021" 1.tabulas. Pieejams: https://ec.europa.eu/clima/system/files/2021-11/policy_strategies_progress_com_2021_960_en.pdf

⁷³ Zemes izmantošana, zemes izmantošanas maiņa un mežsaimniecība

⁷⁴ 2020. gada 16. decembra KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS LĒMUMS (ES) 2020/2126 par dalībvalstu ikgadējo emisiju sadales apjomu noteikšanu 2021.–2030. gada periodam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/842.

	Starptautiskās saistības		ES iekšējie normatīvie akti				
	ES saistības Kioto protokola ietvaros	ES saistības Parīzes nolīguma ietvaros	Klimata un Enerģētikas pakotne 2020		Klimata un enerģētikas satvars 2030		
			ES emisiju tirdzniecības sistēma (ES ETS)	Saistību pārdales lēmums (ESD)	ES emisiju tirdzniecības sistēma (ES ETS)	Saistību pārdales regula (ESR)	ZIZIMM ⁷³
							as sektoru kombinācija)
			Virsmērķis: -20 % SEG emisiju samazinājums, salīdzinot ar 1990.gadu		Virsmērķis: vismaz -55 % iekšējs neto SEG emisiju samazinājums, salīdzinot ar 1990.gadu		
Tālākie mērķi	-	globālās sasilšanas ierobežošana līdz 2 °C; • ik pēc 5 gadiem izvirzīt ambiciozākus mērķus, ņemot vērā zinātnes jaunākās atziņas; • ziņot par progresu ilgtermiņa mērķa sasniegšanā, izmantojot robustu caurredzamības un pārskatāmības sistēmu. • gadsimta otrajā pusē panākt līdzsvaru starp SEG antropogēnajām emisijām no dažādiem avotiem un to piesaisti dažādās piesaistītājsistēmās					
Bāzes gads	1990.gads, bet elastības iespējas (1995. vai 2000. gads var tik lietots kā bāzes gads slāpekļa trifluorīdam (NF ₃))	1990.g.	2005.g.	2005.g.	2005.	2005.	atkarībā no uzskaites kategorijas
			1990.gads vispārīgajam SEG emisiju samazināšanas mērķim.		1990.gads vispārīgajam SEG emisiju samazinājuma mērķim		
ZIZIMM	Iekļauts: apmežošana, atkārtota apmežošana, atmežošana un meža apsaimniekošana, citas darbības, ja izvēlētas (jauni uzskaites noteikumi)	Iekļauts: Sniedz ieguldījumu vismaz -55% SEG emisiju samazinājuma sasniegšanā	Nav iekļauts mērķī, bet tiek iekļauts SEG inventarizācijā.		Iekļauts: veicina apņemšanos samazināt emisijas vismaz par -55%. Klimata likums ierobežo piesaistes ieguldījumu neto mērķa sasniegšanā vismaz 225 miljonu tonnu CO₂ ekv apmērā.		

	Starptautiskās saistības		ES iekšējie normatīvie akti				
	ES saistības Kioto protokola ietvaros	ES saistības Parīzes nolīguma ietvaros	Klimata un Enerģētikas pakotne 2020		Klimata un enerģētikas satvars 2030		
			ES emisiju tirdzniecības sistēma (ES ETS)	Saistību pārdales lēmums (ESD)	ES emisiju tirdzniecības sistēma (ES ETS)	Saistību pārdales regula (ESR)	ZIZIMM ⁷³
Aviācija⁷⁵	Iekšzemes aviācija iekļauta. Starptautiskā aviācija nav iekļauta.	Civilā aviācija ietver: izejošos lidojumus, kas sākas ES (emisijas aprēķinātas pamatojoties uz pārdoto degvielu ES)	Iekļauta iekšzemes (nacionālā) un daļa starptautiskās aviācijas	CO ₂ emisijas no aviācijas nav iekļautas	Iekļauta iekšzemes un daļa no starptautiskās aviācijas un izlidojošie lidojumi uz Apvienoto karalisti un Šveici	CO ₂ emisijas no aviācijas nav iekļautas. Aviācija vispārīgi nav iekļauta	Nav
Starptautisko kredītu lietojums	KP elastības mehānismus lietošanai tiek piemēroti KP noteikumi	ES neizmanto starptautiskos kredītus (saskaņā ar ES NDC)	Kredītu izmantošanas maksimālais apjoms 2008. –2020. gadam ne vairāk kā 50% apmērā no samazinājuma devuma zem 2005. gada līmeņa	Oglekļa kredītu ikgadēja izmantošana ir ierobežota līdz 3% no katras dalībvalsts SPL emisijām 2005. gadā ⁷⁶	Nav ⁷⁷	Nav	Nav
Pārnestās vienības no iepriekšējiem periodiem⁷⁸	Attiecas uz KP noteikumiem, tostarp tiem, par kuriem panākta vienošanās Dohas grozījumos	Nav	ES ETS emisijas kvotas var tikt glabātas turpmākiem ETS tirdzniecības periodiem kopš 2. perioda	Pārpalikumi netiek pārnesti no iepriekšējā perioda	Emisijas kvotu derīguma termiņš nav saistīts ar tirdzniecības periodiem. Nav vajadzības tās pārnest no iepriekšējā perioda	Nav	Nav

⁷⁵ Saistības var tikt pārskatītas ICAO globālā tirgus mehānisma īstenošanas kontekstā.

⁷⁶ Dalībvalstis, kuras nevienā gadā neizmanto savu 3% robežu starptautisko kredītu izmantošanai, līdz 2020. gadam var pārskaitīt neizmantoto limita daļu uz citu dalībvalsti vai atlikt savām vajadzībām. Dalībvalstis, kas izpilda papildus kritēriju (Austrija, Beļģija, Kipra, Dānija, Somija, Īrija, Itālija, Luksemburga, Portugāle, Slovēnija, Spānija un Zviedrija), var izmantot kredītus no projektiem vismazāk attīstītajās valstīs (LDCs) un Mazajās salu jaunattīstības valstīs (SIDS) līdz papildus vēl 1% no to pārbaudītajām emisijām 2005. gadā. Šie kredīti nav atliekami un nav pārskaitāmi. Laikposmā no 2013. līdz 2020. gadam SPL ietvaros var aptuveni 750 Mt starptautisko kredītu.

⁷⁷ 2020. gadā sasaiste ar Šveices atļauju sistēmu tika ratificēta, un pašlaik tā darbojas.

⁷⁸ Uz otro Kioto protokola saistību periodu iespējama vienību pārnešana no pirmā Kioto protokola saistību perioda. ES ETS emisijas kvotas sistēmas robežās var pārnest no iepriekšējā, 3. perioda uz nākošo – 4. periodu.

	Starptautiskās saistības			ES iekšējie normatīvie akti				
	ES saistības Kioto protokola ietvaros		ES saistības Parīzes nolīguma ietvaros	Klimata un Enerģētikas pakotne 2020		Klimata un enerģētikas satvars 2030		
				ES emisiju tirdzniecības sistēma (ES ETS)	Saistību pārdales lēmums (ESD)	ES emisiju tirdzniecības sistēma (ES ETS)	Saistību pārdales regula (ESR)	ZIZIMM ⁷³
Iekļautās gāzes	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, HFCs ⁷⁹ , PFCs, SF ₆ , NF ₃		CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, HFCs, PFCs, SF ₆ , NF ₃	CO ₂ , N ₂ O, PFCs,	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, HFCs, PFCs, SF ₆	CO ₂ , N ₂ O, PFCs,	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, HFCs, PFCs, SF ₆ , NF ₃	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O
Iekļautie sektori	Enerģētika, IPPU, lauksaimniecība, atkritumu apsaimniekošana, ZIZIMM	Enerģētika, IPPU, lauksaimniecība, atkritumu apsaimniekošana, ZIZIMM	Enerģētika, IPPU, lauksaimniecība, atkritumu apsaimniekošana, ZIZIMM	Enerģētikas un siltuma ražošanas sektors, energointensīvi rūpniecības sektori, aviācija	Transports (izņemot aviāciju), ēkas, ne-ETS rūpniecība, lauksaimniecība (ne-CO ₂) un atkritumu apsaimniekošana	Enerģētikas sektors, energointensīvi rūpniecības sektori, aviācija	Transports (izņemot aviāciju), ēkas, ne-ETS rūpniecība, lauksaimniecība (ne-CO ₂) un atkritumu apsaimniekošana	Noteiktas uzskaites kategorijas
Globālie sasilšanas potenciāli	IPCC SAR	IPCC AR4	IPCC AR5	IPCC AR4		IPCC AR5		
Dalībvalstu skaits, kam mērķis piemērots	15 (papildus KP mērķi katrai dalībvalstij)	ES-27, Apvienotā Karaliste un Islande	ES-27	ES - 27 ⁸⁰		ES-27		

⁷⁹ Uz HFC attiecas arī Monreālas protokola Kigali grozījumi, kas stājas spēkā 2019. gada 1. janvārī.

⁸⁰ Papildus 27 dalībvalstīm ES ETS attiecas arī uz Ziemeļīriju, Islandi, Lihtenšteinu un Norvēģiju, kuras arī piedalās ES – ETS.